

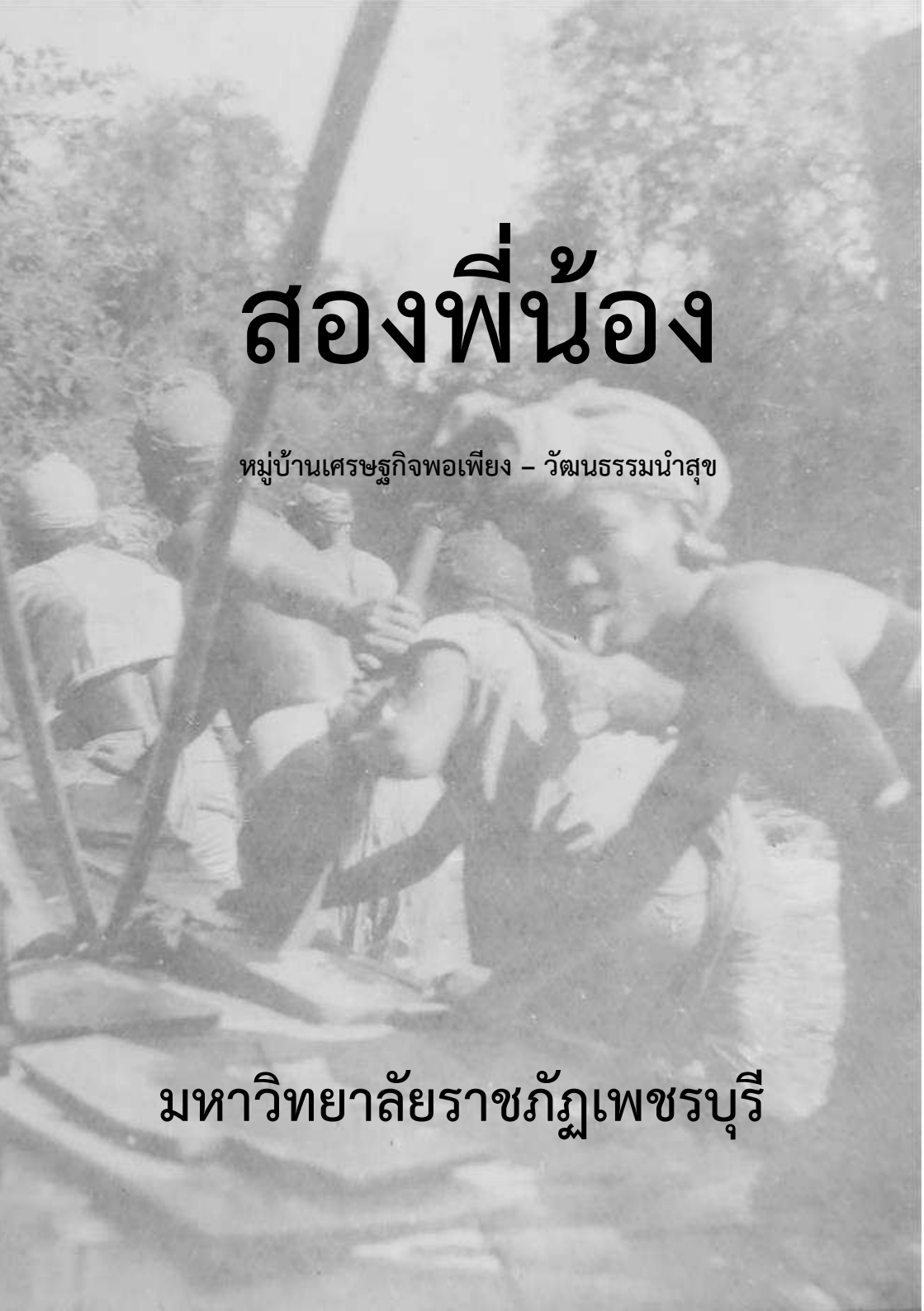
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

หมู่บ้าน

สองพี่น้อง เฟื่องฟูจักจั่นเพียง วัฒนธรรม นำสุข

สองพี่น้อง

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง - วัฒนธรรมนำสุข

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

เน้นการพัฒนาท้องถิ่นชุมชน โดยใช้รูปแบบ PBRU Model

ด้วยการน้อมนำศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

เน้นการรักษา สืบสานและต่อยอด

สำหรับพื้นที่ “สองพี่น้อง” มหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับชุมชน
ประสานพลังจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี รักษาอัตลักษณ์ชุมชน
เพิ่มรายได้ และเป็นชุมชนแห่งความสุข โดยมีกระบวนการบริหาร
จัดการครัวเรือนเป้าหมาย ๖ ขั้นตอน ประกอบด้วย ตรวจสอบ
ข้อมูลพื้นฐาน เคาะประตูบ้าน

เวทีประชาคม สร้างทีม

ติดตามและถอดบทเรียนขยายผลสู่ชุมชน

ผศ.ดร.เสนาะ กลิ่นงาม

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สารบัญ

ปริบทชุมชนสองพี่น้อง	๗
รอยเสด็จสองพี่น้อง	๒๗
สองพี่น้องในฟิล์มกระจกจากเยอรมัน	๓๗
ชุมชนสองพี่น้อง : ประวัติศาสตร์	๔๗
และการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม	
วิถีชีวิตครึ่งเกาของชาวสองพี่น้อง	๖๑
เวียนศาลา ประเพณีกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง	๗๕
ภาษากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้อง	๘๗

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญา	๑๐๓
ผ้าทอกะเหรี่ยงโปว์ บ้านสองพี่น้อง	
อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี	
การถ่ายทอดการปลูกผักอนามัย	๑๑๓
และผักปลอดภัยชุมชนสองพี่น้อง	
อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี	
การพัฒนาสูตรอาหารจากผักกูด	๑๓๑
การให้ความรู้ด้านสุขภาพ	๑๔๑
และการป้องกันอันตราย	
จากสารพิษทางการเกษตรและตรวจสอบสารพิษ	
ในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร	

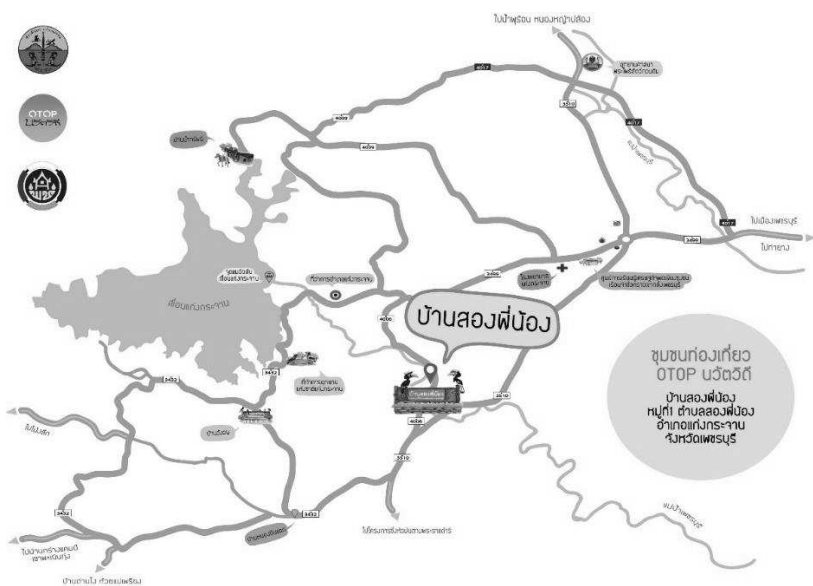

บริบทชุมชนสองพี่น้อง

โดย สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแก่งกระจาน
และ องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง

๑) ประวัติความเป็นมา

พื้นที่เดิมเป็นป่าทึบมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน ชาวกะเหรี่ยงได้มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินบริเวณนี้ ต่อมาได้ทำสงครามรบพุ่งกับพม่า มีพี่น้องสองคนเป็นทหารฝีมือดี ขึ้นเป็นผู้นำในการรบ การรบในครั้งนั้น มีผู้คนล้มตายจำนวนมาก หลังจากสู้รบกับพม่าสองพี่น้องนำกำลังพลที่เหลือกลับมาที่ตั้งของตน ต่อมาจึงได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านสองพี่น้อง” เป็นการให้เกียรติและระลึกถึงทหารสองพี่น้อง ซึ่งถือเป็นบรรพบุรุษที่ต่อสู้เพื่อแผ่นดิน ที่ชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่จนถึงปัจจุบัน

๒) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

นายสุชาติ สมใจ

ประธาน อบต.สองพี่น้อง

นายชาญชัย สมใจ

รองประธานสภา อบต.สองพี่น้อง

นายอุทัย อินแดง

เลขานุการสภา อบต.สองพี่น้อง

นายประยงค์ ดุมพรหม

นายสุชาติ สมใจ

สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๑

นายชาญชัย สมใจ

นายประยัด ปานเกิด

สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๒

นางน้ำฝน ปานพ่วง

นายสมโชค กลัดหล้า

สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๓

นายชวน	วงศ์สิงห์
นายอำนาจ	ศรีแจ้ง
	สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๔
นายเพ็ญ	ปณิสรวรรณ
นางสายฝน	สุขศรี
	สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๕
นายกำจร	เพชรแย้ม
นายสำเริง	งามขำ
	สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๖
นายบัญชา	คูเรืองรัมย์
นายเสน่ห์	จันทร์เจิม
	สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๗
นายวิรัตน์	นาคสิงห์
นายบุญยิ่ง	ดิกุล
	สมาชิกสภา อบต.สองพี่น้อง หมู่ที่ ๘

๓) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

๑. นายผล	เอกบุตร
	นายก อบต.สองพี่น้อง
๒. นายประสาน	นิลดำ
	รองนายก อบต.สองพี่น้อง
๓. นายสมพรรณ	สาลี
	รองนายก อบต.สองพี่น้อง
๔. นายสังวาล	สาลี
	เลขานุการนายก อบต.สองพี่น้อง

๔) ลักษณะที่ตั้ง

ตำบลสองพี่น้อง เป็นตำบลหนึ่งใน ๖ ตำบล ของอำเภอ
แก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งประกอบด้วย ตำบลสองพี่น้อง
ตำบลแก่งกระจาน ตำบลวังจันทร์ ตำบลพุทธสวรรค์ ตำบลป่าเต็ง
และตำบลห้วยแม่เพรียง

องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง อยู่ห่างจากที่ว่าการ
อำเภอแก่งกระจานทางทิศเหนือ ประมาณ ๘ กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติด	ตำบลแก่งกระจาน
		อำเภอแก่งกระจาน
ทิศใต้	ติด	ตำบลห้วยแม่เพรียง
		อำเภอแก่งกระจาน
ทิศตะวันออก	ติด	ตำบลแก่งกระจาน
		อำเภอแก่งกระจาน
		และตำบลกลัดหลวง อำเภอท่ายาง
ทิศตะวันตก	ติด	ตำบลห้วยแม่เพรียง
		อำเภอแก่งกระจาน

เนื้อที่

ตำบลสองพี่น้อง มีเนื้อที่ทั้งหมด ๓๒๓,๙๗๔ ไร่
หรือคิดเป็น ๕๑๘.๓๖ ตารางกิโลเมตร

๕) ประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๔,๗๔๘ คน แยกเป็น ชาย ๒,๕๘๕ คน หญิง ๒,๑๖๓ คน ความหนาแน่นเฉลี่ย ๙.๑๖ คน/ตารางกิโลเมตร โดยแบ่งรายละเอียดของหมู่บ้าน ดังนี้

หมู่บ้าน	ชาย	หญิง	รวม	ครัวเรือน
บ้านสองพี่น้อง	๓๖๕	๓๔๐	๗๐๕	๒๔๔
บ้านวังวน	๓๗๘	๔๐๓	๗๘๑	๓๗๒
บ้านท่าลิงลม	๕๘๕	๒๓๙	๘๒๔	๒๖๓
บ้านหนองปิ่นแตก	๓๙๕	๓๙๙	๗๙๔	๓๔๓
บ้านห้วยปลาตุก	๓๐๓	๒๖๕	๕๖๘	๒๑๔
บ้านโป่งอิฐ	๑๒๘	๑๑๑	๒๓๙	๘๐
บ้านห้วยกระสังข์	๓๕๐	๓๔๖	๖๙๖	๒๒๗
บ้านหนองมะค่า	๘๑	๖๐	๑๔๑	๖๖

๖) ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีแม่น้ำเพชรไหลผ่าน
บางส่วนติดอ่างเก็บน้ำเขื่อนแก่งกระจาน

ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม-มิถุนายน
ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ เดือนกรกฎาคม-ตุลาคม
ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ เดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์

๗) ข้อมูลด้านโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภค

การคมนาคม

ถนนลาดยาง ๗ สาย

ถนนคอนกรีต ๑๗ สาย

ถนนลูกรัง ๒๕ สาย

การคมนาคมทางน้ำ เนื่องจากหมู่ที่ ๓ บ้านท่าลิงลม (กลุ่มแม่ประโดล) เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก และอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และอาศัยอยู่บริเวณต้นน้ำเขื่อนแก่งกระจาน ทำให้ชาวบ้านมักนิยมใช้การเดินทางโดยทางเรือ

แหล่งน้ำธรรมชาติ

แม่น้ำ จำนวน ๑ สาย

ลำห้วย จำนวน ๑๕ สาย

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน เนื้อที่ในตำบลสองพี่น้องส่วนใหญ่เป็นเนื้อที่
เกษตรกรรม สภาพดินโดยทั่วไปเป็นดินเหนียว

และดินเหนียวปนทราย ดินเหนียวปนหิน

และลูกรังบริเวณที่ราบสูง

ทรัพยากรน้ำ มีแม่น้ำเพชรบุรี ไหลผ่าน

ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ

และอุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน

ไฟฟ้า

มีไฟฟ้าครบ

ทั้ง ๘ หมู่บ้าน

ไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์

จำนวน ๑๔๒ ครัวเรือน

การโทรคมนาคม

ตู้โทรศัพท์สาธารณะ จำนวน ๔ แห่ง

การสาธารณสุข

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน ๒ แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ตำรวจชุมชน จำนวน ๑ ชุด

๘) ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

อาชีพ

ประชาชนในตำบลสองพี่น้องส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และการเลี้ยงสัตว์ เช่นการทำไร่หมุนเวียน ไร่สับปะรด และการปลูกพืชผักสวนครัว ด้านการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค สุกร ด้านการค้าขายและอาชีพรับจ้าง

หน่วยธุรกิจในเขต

องค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง

ร้านค้าชุมชน	มีจำนวน	๑ แห่ง
โรงสี	มีจำนวน	๑ แห่ง
ปั๊มหลุด	มีจำนวน	๑๔ แห่ง
รีสอร์ท	มีจำนวน	๑๑ แห่ง

๙) ข้อมูลด้านสังคม

หมู่บ้าน ตำบลสองพี่น้อง มีจำนวน ๘ หมู่บ้าน ได้แก่

- ๑. บ้านสองพี่น้อง
- ๒. บ้านวังวน
- ๓. บ้านท่าลิงลม
- ๔. บ้านหนองปิ่นแตก
- ๕. บ้านห้วยปลาตุก
- ๖. บ้านโป่งอิฐ
- ๗. บ้านห้วยกระสังข์
- ๘. บ้านหนองมะค่า

มวลชนจัดตั้ง

อสม.	๘ หมู่บ้าน	จำนวน ๗๔ คน
ตำรวจบ้าน	๑ ชุด	จำนวน ๓๐ คน

การศึกษาและศาสนา

การศึกษา ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง

มีการจัดการศึกษา ดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน ๔ แห่ง
โรงเรียนขยายโอกาส	จำนวน ๒ แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน ๘ แห่ง
หอกระจายข่าว	จำนวน ๒ แห่ง
เสียงตามสาย	จำนวน ๘ แห่ง

๑๐) ศาสนา

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลสองพี่น้อง
มีศาสนสถานคือ วัด ๖ แห่ง

๑๑) ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว

เขื่อนดินแก่งกระจาน

เป็นเขื่อนดินปิดกั้นแม่น้ำเพชรบุรี มีพื้นที่ประมาณ ๓๑,๐๐๐ ไร่ จึงทำให้มีทะเลสาบและมีเกาะกลางแม่น้ำ เกาะที่ใหญ่ที่สุดมีเนื้อที่ประมาณ ๔๐๐ ไร่ ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวไปเที่ยวชม และมีการนิยมล่องเรือชมความงามตามธรรมชาติของทะเลสาบและต้นน้ำ

แม่น้ำเพชรบุรี

เป็นแม่น้ำสายหลักของชาวจังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวล่องเรือและเล่นน้ำตามรีสอร์ตต่างๆ มากมาย

บ้านสองพี่น้อง

มีภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงล้อมรอบด้วยภูเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและแม่น้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีกิจกรรมให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน มีการปรับปรุงภูมิทัศน์สองข้างทาง มีการกัน

พื้นที่ทำกินออกจากพื้นที่ป่า โดยหมู่บ้านมีป่าชุมชนประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ แบ่งเป็นป่าที่มีการอนุรักษ์ คือ เขาในหลวง “ภูเขาที่อยู่ในหลวงรัชกาลที่ ๙ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ ทรงเสด็จประทับและทรงรับสั่งให้มีการอนุรักษ์ไว้ให้ลูกให้หลาน”

๑๒) ข้อมูลสุขอนามัย

ระบบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสุขภาพจากการมีส่วนร่วม ของชุมชน

บ้านสองพี่น้อง มี อสม. จำนวน ๑๐ คน ที่คอยให้ความรู้ เบื้องต้นแก่ครัวเรือนในด้านการดูแลสุขภาพ และเป็นผู้จัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพเบื้องต้นให้แก่สาธารณสุขตำบลเพื่อเป็นฐานข้อมูลด้านสุขภาพ พร้อมทั้งช่วยตรวจสุขภาพเบื้องต้นร่วมกับหน่วยงานอื่นเพื่อคัดกรองโรค และการให้ความช่วยเหลือผู้พิการ คนชราให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆของแต่ละหน่วยงาน

การจัดการเพื่อเสริมสร้างสุขภาพ

การจัดการด้านสุขภาพของคนในชุมชนนั้น บ้านสองพี่น้อง มี อสม. เป็นแกนนำคอยทำหน้าที่ตรวจสุขภาพเบื้องต้นเป็นประจำ พร้อมทั้งยังช่วยให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่คนในชุมชน โดยที่แผนการพัฒนาหมู่บ้านก็ได้ให้ความสำคัญด้านสุขภาพ มีการกำหนด

โครงการซึ่งได้จากเวทีประชาคมของหมู่บ้านซึ่งเป็นโครงการที่ต้องทำต่อเนื่องและต้องมีการประเมินผลเพื่อดูผลการดำเนินงาน

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสุขภาพในชุมชน

๑. กิจกรรมด้านการสร้างเสริมสุขภาพ ได้แก่ การดูแลรักษาสุขภาพ การออกกำลังกาย การเฝ้าระวัง ปัญหาสารเสพติดในชุมชน การเฝ้าระวังและรักษาสติผู้บริโภค การดำเนินโครงการอาหารปลอดภัย การส่งเสริมพัฒนาการและดูแลการได้รับวัคซีนในเด็กอายุต่ำกว่า ๖ ปี การตรวจสุขภาพตนเองในเบื้องต้น การใช้อินเทอร์เน็ตและการทำเกษตรอินทรีย์

๒. กิจกรรมด้านการเข้ารับบริการสุขภาพของประชาชน ได้แก่ การรับบริการสุขภาพจากศูนย์สุขภาพชุมชนหรือสถานีนานามัย เช่น การทำบัตรทอง การรับการตรวจวัดความดันเลือด การฝากครรภ์

๓. กิจกรรมด้านการเข้ารับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเพื่อพัฒนาสุขภาพในชุมชน ได้แก่ การเข้ารับอบรมความรู้ การเข้าร่วมประชุมกลุ่ม หรือการจัดเวทีเรียนรู้ การรับฟังความรู้ผ่านทางหอกระจายข่าว

๔. กิจกรรมด้านการให้ความร่วมมือในการควบคุมและป้องกันโรค ได้แก่ การไม่สูบบุหรี่ การป้องกันอุบัติเหตุ การป้องกันการแพ้พิษ/สารเคมี การร่วมรณรงค์ป้องกันโรคตามฤดูกาล เช่น โรคไข้เลือดออก ไข้หวัดนก อุจจาระร่วง ไข้ฉี่หนู

๕. กิจกรรมด้านการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของหน่วยงานด้านสุขภาพในชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน

หรือร่วมกิจกรรมสาธารณะสุขในชุมชนตนเอง และสนับสนุนการจัดกิจกรรมสุขภาพที่ริเริ่มจากองค์กรชุมชนท้องถิ่น เช่น ศูนย์สุขภาพสถานีชุมชน สถานีอนามัย เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสุขภาพโดยใช้ทรัพยากรชุมชนเป็นหลัก มีส่วนร่วมดำเนินงานกับหน่วยราชการหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพ ป้องกันโรค สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน ใช้แฟ้มครอบครัวเพื่อการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ใช้แฟ้มชุมชนเพื่อการวางแผนแก้ไขปัจจัยเสี่ยงในระดับชุมชน

๑๓) การจัดระบบฐานข้อมูลในชุมชน

ชุมชนมีการร่วมกันจัดทำระบบฐานข้อมูล จปฐ. มีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูล พร้อมทั้งมีการอบรมอาสาสมัครเพื่อให้เข้าใจในข้อคำถามต่างๆ ให้ชัดเจนและเน้นย้ำในการสอบถามข้อมูลให้ชัดเจนและถูกต้อง โดยเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอแก่กระงาน รวมทั้งมีการนำเสนอผลการจัดเก็บข้อมูลเพื่อรับรองผลและเผยแพร่ข้อมูลให้คนในชุมชนต่อไป

ชุมชนนำข้อมูล จปฐ. ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ เข้าสู่กระบวนการแผนชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาและความต้องการดังกล่าวของชุมชน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติได้จริงในด้านเศรษฐกิจ สังคม อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านความมั่นคง ด้านการบริหารจัดการ ด้านเทคโนโลยี

๑๔) การจัดทำแผนชุมชน

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนบ้านสองพี่น้อง เป็นแผนระยะสั้น จัดทำตามขั้นตอน ตามเป้าหมายของชุมชนสามารถนำเอาข้อดีข้อเสีย จุดเด่น จุดด้อย มาปรับปรุงแก้ไข โดยใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการแก้ปัญหา โดยที่ปัญหาใดต้องใช้งบประมาณก็ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในชุมชนซึ่งคณะกรรมการหมู่บ้านได้ทำการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เพื่อปรับแผนชุมชนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

ข้อสรุปของการทำแผนชุมชนบ้านสองพี่น้อง มีดังนี้

๑. แผนที่ไม่ใช้งบประมาณและจัดทำเองจำนวน ๔๐ % ของจำนวนแผนทั้งหมด

๒. แผนที่ทำร่วมกับภาคีภาครัฐและเอกชน

๓. แผนที่ขอรับการสนับสนุนจากภาคีภาครัฐและเอกชน

มีการใช้ประโยชน์จากแผนโดยการประสานกับ อบต.และหน่วยงานต่างๆ เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานโครงการต่างๆ

๕.๓ ในการจัดเก็บและใช้ประโยชน์จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน (จปฐ.)

ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมประชุมสร้างความเข้าใจข้อมูลของแต่ละครัวเรือน พร้อมทั้งประชาคมหมู่บ้านเพื่อจัดทำแผนชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหา และให้

ความรู้ในที่ประชุมประจำเดือนให้ชุมชนได้รับรู้ถึงข้อมูลและสิ่งที่ต้องแก้ไขเพื่อลดปัญหาของชุมชนให้น้อยที่สุด

๑๕) การจัดสวัสดิการภายในชุมชน

หมู่บ้านมีกองทุนสวัสดิการแก่สมาชิกและผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ในด้านต่างๆ ดังนี้

๑. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสองพี่น้อง
๒. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านสองพี่น้อง
๓. กลุ่มออมวันละบาท
๔. กลุ่มจัดดอกไม้หน้าศพ

๑๖) การเสริมสร้างการเมืองการปกครอง

- ในการเลือกตั้งครั้งล่าสุดเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีการออกไปใช้สิทธิคิดเป็น ร้อยละ ๙๕ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
- ในการประชุมหรือการประชาคมต่างๆ นั้น มีตัวแทนคนในครัวเรือนเข้าร่วม ร้อยละ ๗๐-๘๐ ของครัวเรือนในหมู่บ้าน
- ชุมชนมีการแบ่งเขตการปกครองในหมู่บ้านออกเป็น ๑๐ เขต เพื่อที่จะดูแลประชากรในชุมชนบ้านสองพี่น้องอย่างทั่วถึง
- ชุมชนมีการกำหนดกฎระเบียบ (กติกา) ของหมู่บ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน

๑๗. ด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี

การนับถือศาสนาที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

ประชาชนบ้านสองพี่น้องนับถือศาสนาพุทธโดยมีศาสนสถานในหมู่บ้าน คือ วัดสองพี่น้อง และวัดเก่ากะเหรี่ยง ใช้ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ในช่วงเทศกาลสำคัญๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ และใช้ประกอบพิธีกรรมตามประเพณีของชนเผ่ากะเหรี่ยงโปว์ คือ ประเพณีข้าวห่อกะเหรี่ยง ประเพณีเวียนศาลา และการทอดผ้าป่า เมื่อถึงเวลาของเทศกาลต่างๆ คนในหมู่บ้านจะมาร่วมกิจกรรมกัน โดยเฉพาะที่วัด จะเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางศาสนา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญและให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี

การมีวิถีแบ่งปันเอื้ออาทร

เนื่องจากบ้านสองพี่น้องเป็นชุมชนชนบท จึงมีวิถีชีวิตที่แบ่งปันเอื้ออาทรพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส คนชรา และคนพิการ

การเอื้ออาทร การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นถือเป็นหลักปฏิบัติของชนเผ่ากะเหรี่ยงที่ไม่ว่าจะทำกิจกรรมใดๆ ในชุมชนก็จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่หวังผลตอบแทน

การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชน

ชนเผ่ากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้องมีความเชื่อและการนับถือ “ผี” และมีการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับบรรพบุรุษในช่วงเทศกาลต่าง เช่น

๑. ประเพณีข้าวห่อกะเหรี่ยง หรือประเพณีข้าวห่อเรียกขวัญของชาวกะเหรี่ยง หรือที่เรียกกันว่า “อั้งมีถ่อง” หรือประเพณีกินข้าวห่อ เป็นการประกอบพิธีกรรม สำหรับให้ลูกหลานได้กลับมาอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากันในครอบครัว จัดขึ้นในเดือน ๙ เป็นต้น

๒. ประเพณีเวียนวัดเก่าที่จะจัดขึ้นในเดือน ๕ ของทุกปี เป็นการร้องเพลงรำนรอบวัดเก่ากะเหรี่ยง จำนวน ๓ รอบ

๓. ประเพณีการยกฉัตร ๙ ชั้น

๔. ศิลปะพื้นถิ่น เช่น ร้องเพลงกะเหรี่ยง การเดินขาหยั่ง เป่าลูกดอก ยิงหน้าไม้ เป่าแคน เป็นต้น

รอยเสด็จสองพี่น้อง

โครงการจัดทำหนังสือรอยเสด็จฯ เพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รอยเสด็จสองพี่น้อง

ในระหว่างปีพุทธศักราช ๒๕๐๒ ถึงปี พุทธศักราช ๒๕๑๔

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล
อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
ได้เสด็จฯ ราษฎรชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ตำบลสองพี่น้อง เป็นจำนวน
รวมทั้งสิ้น ๖ ครั้ง ดังต่อไปนี้

๑๘ เมษายน ๒๕๐๒ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวกะเหรี่ยงที่
บ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง เสด็จฯ ลงทรงและล่องแม่น้ำ
เพชรบุรี

๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๔ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวกะเหรี่ยง
ที่แก่งกระจาน พระราชทานเครื่องรับวิทยุให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
ตำบลสองพี่น้อง

๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวกะเหรี่ยง
ที่บ้านแก่งกระจาน และประทับเรือพระที่นั่งล่องแม่น้ำเพชรบุรี
ตำบลสองพี่น้อง

๑๙ เมษายน ๒๕๐๘ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรหมู่บ้าน
กะเหรี่ยงที่บ้านวังวนและบ้านท่าลิงลม ตำบลสองพี่น้อง

๒๖ เมษายน ๒๕๑๑ เสด็จฯ ทรงเปิดป้ายอาคารเรียน
โรงเรียนบ้านสองพี่น้อง(สายปัญญาสมาคมในพระบรมราชินูปถัมภ์)

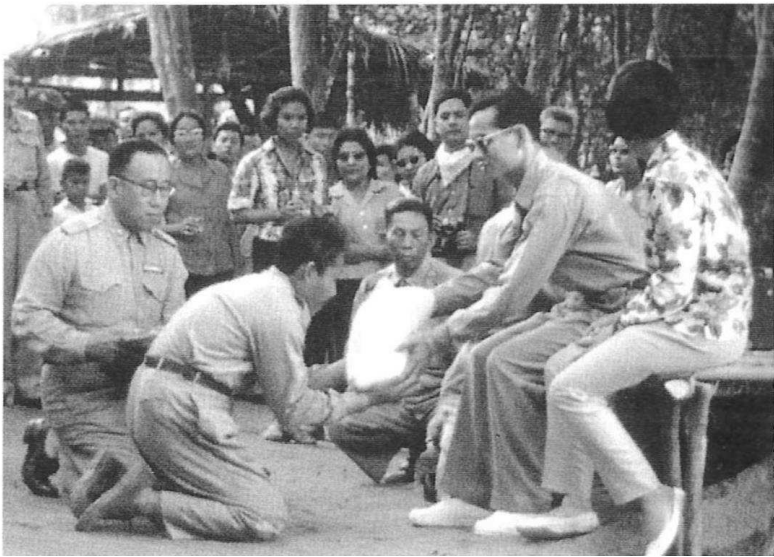
๑ มิถุนายน ๒๕๑๔ เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวกะเหรี่ยงที่
บ้านหนองปิ่นแตก ตำบลสองพี่น้อง

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เสด็จฯ ประพาสแม่น้ำเพชรบุรี
ที่บ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง ๑๔ เมษายน ๒๕๐๒

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยง ที่บ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง
๑๘ เมษายน ๒๕๐๒

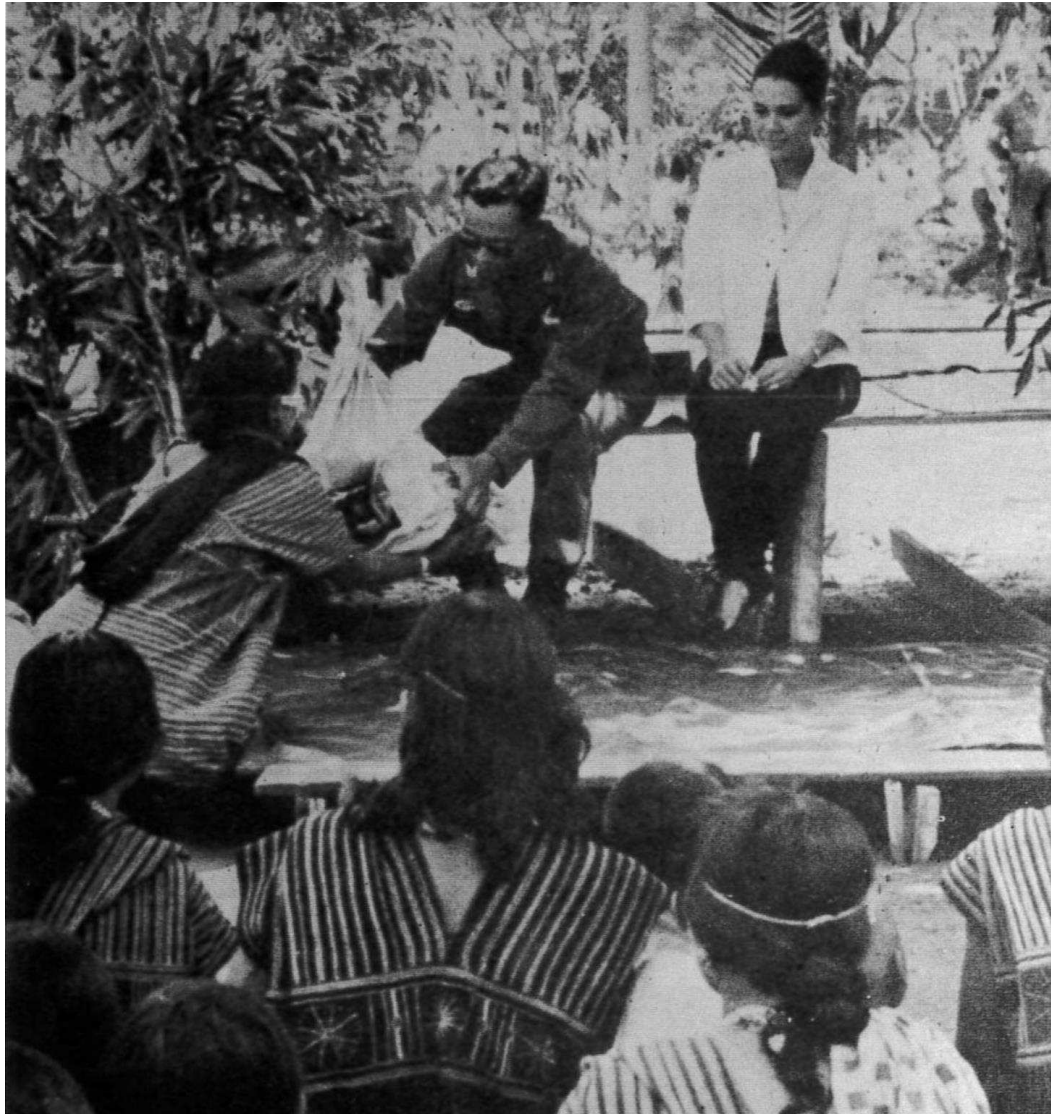
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยงที่แก่งกระ जान พระราชทานเครื่องรับวิทยุให้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตำบลสองพี่น้อง ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๐๔

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรกะเหรี่ยงที่แก่งกระจาน พระราชทานเครื่องนุ่งห่มและยารักษาโรค แก่ราษฎรกะเหรี่ยง ตำบลสองพี่น้อง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงมีพระราชปฏิสันถารกับราษฎรที่มาเข้าเฝ้าที่ ตำบลสองพี่น้อง ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๐๕

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรหมู่บ้านกะเหรี่ยงที่บ้านวังวน และบ้านท่าลิงลม ตำบลสองพี่น้อง ๑๙ เมษายน ๒๕๐๘

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เสด็จฯ ทรงเปิดป้ายอาคารเรียนโรงเรียนบ้านสองพี่น้อง(สายปัญญาสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์) ๒๖ เมษายน ๒๕๑๑

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วย สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง
เสด็จฯ เยี่ยมราษฎรชาวกะเหรี่ยงที่บ้านหนองปิ่นแตก
ตำบลสองพี่น้อง ๑ มิถุนายน ๒๕๑๔

สองพี่น้องในฟิล์มกระจกจากเยอรมัน

ได้รับความอนุเคราะห์ต้นฉบับภาพจาก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ณัฏฐ์ เกษมผลกุล

ศูนย์สยามทรรศน์ศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ภาพคณะของเจ้าจอมอาบ ในรัชกาลที่ ๕ และพระยาสุรพันธ์เสนี
เที่ยวบ้านสองพี่น้อง

ในภาพบุคคลยืนที่ ๒ จากซ้ายคือเจ้าจอมอาบในรัชกาลที่ ๕ ยืนที่ ๓ จาก
ซ้ายคือพระยาสุรพันธ์เสนี(อ้น บุนนาค)เจ้าเมืองเพชรบุรี และ
สมุหเทศาภิบาลมณฑลราชบุรี ช่วงรัชกาลที่ ๖ - รัชกาลที่ ๗ เป็นนักนิยม
ไพร และขึ้นไปเที่ยวสองพี่น้องอยู่บ่อยครั้ง ชาวบ้านสองพี่น้องแต่ก่อน
เรียกท่านว่า คุณอ้น หรือคุณพ่อ สตรีนั่งที่ ๒ จากขวา คือคุณหญิงสุรพันธ์
เสนี (นึ่ง บุนนาค) ภริยาพระยาสุรพันธ์เสนี

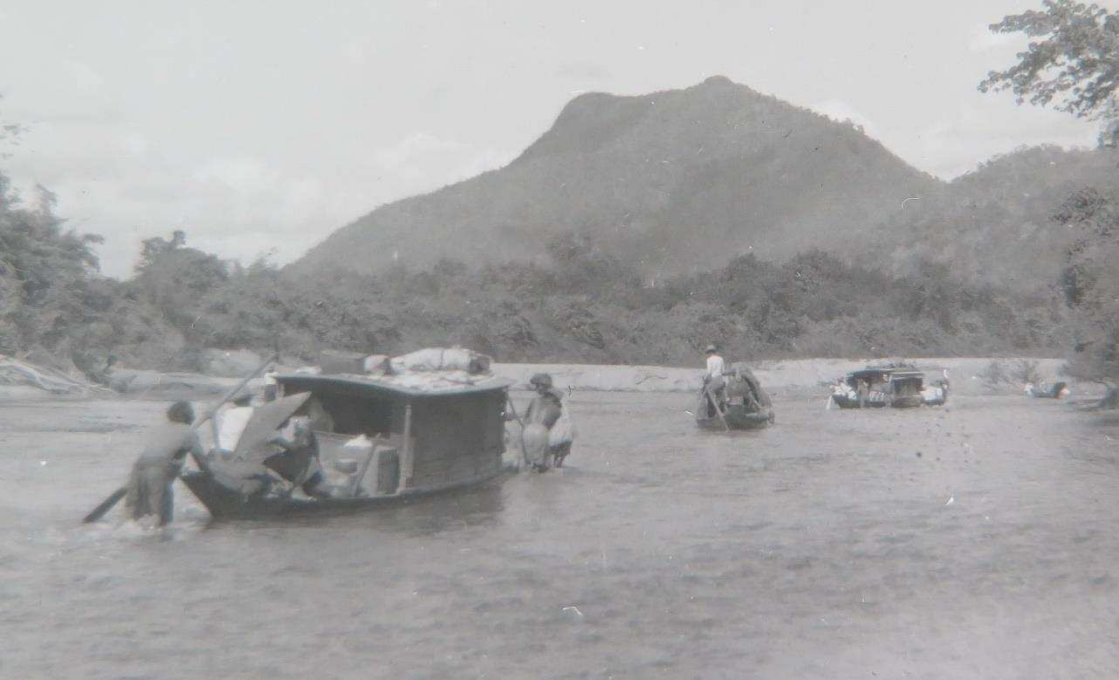
พระยาสุรพันธ์เสนีสมรสกับคุณหญิงนึ่งเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๒ และต้องคดี
การเมืองคราวกบฏบวรเดช พ.ศ. ๒๔๗๖ ภาพชุดนี้จึงน่าจะถ่ายช่วง
ระหว่าง พ.ศ.๒๔๗๒ - พ.ศ. ๒๔๗๖ ในคราวที่พระยาสุรพันธ์เสนีพาชาว
ยุโรปขึ้นไปสองพี่น้องและได้บันทึกภาพไว้ ต่อมาภาพฟิล์มกระจกชุดนี้ลง
โฆษณาขายออนไลน์อยู่ที่ประเทศเยอรมนี

ผศ.ดร.อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล เป็นผู้ประมูลกลับมาประเทศไทย

บน กะเหรี่ยงล่องแพในแม่น้ำเพชรบุรี
 ล่าง ขบวนเรือของพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์ในแม่น้ำเพชรบุรีตอนบน

บน ขบวนเรือของพระยาสุรพันธ์พิสุทธิ์และท้าวทศน์เขาเจ้า
ล่าง ช่วยกันเข็นเรือเมื่อถึงตอนที่ติดแก่ง

บน ชาวกะเหรี่ยงที่หาดทรายหน้าบ้านสองพี่น้อง
ล่าง แม่น้ำเพชรบุรีที่หน้าบ้านสองพี่น้อง

บน สาวเชือกในแม่น้ำเพชรบุรี
ล่าง สาวเชือกในแม่น้ำเพชรบุรี

บน สตรีชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง
ล่าง สตรีชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

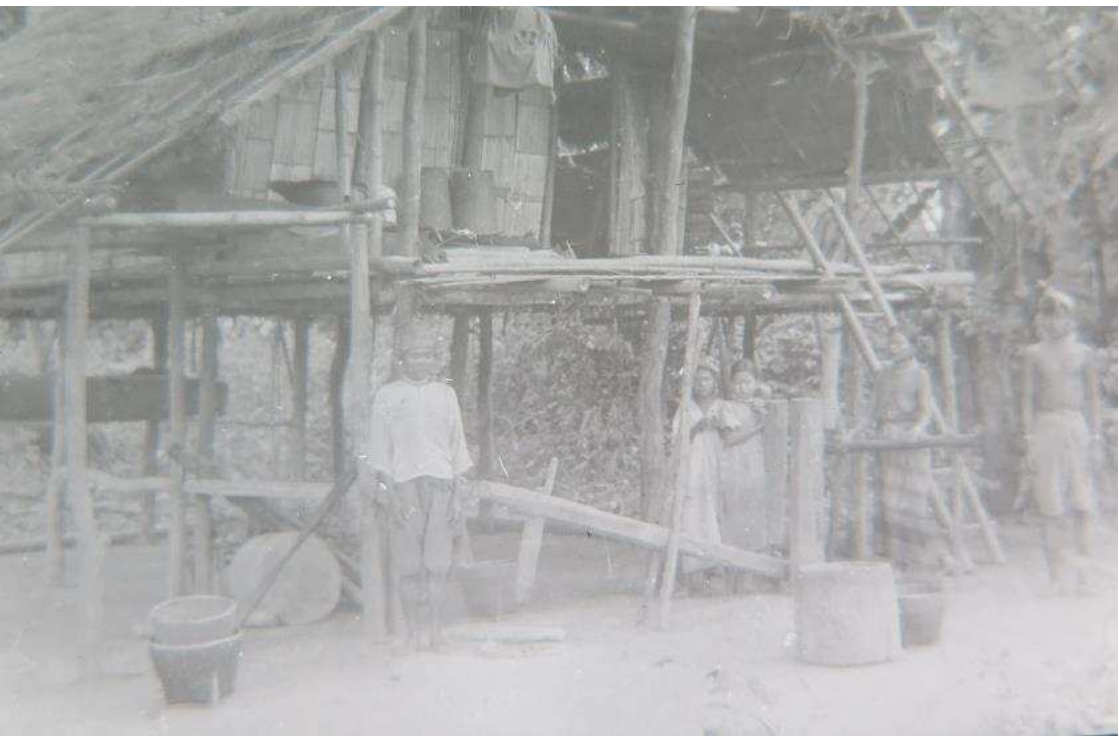

บน ชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องเป่าแคน
ล่าง ชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

บน ชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องใส่เสื้อราชประแตน(เป็นผู้นำชุมชน?)
ล่าง เรือนชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

ผู้สูงอายุชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

ครอบครัวชาวกะเหรี่ยง
บ้านสองพี่น้อง

ชุมชนสองพี่น้อง : ประวัติศาสตร์
และการดำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

อ.ดร. ธีรศักดิ์ สุขสันติกมล
อ.ณัฐกานต์ ผาจันทร์

ชุมชนสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี ถือเป็นชุมชนที่มีความเก่าแก่มากชุมชนหนึ่ง ซึ่งกลุ่มคนกลุ่มแรก ที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐานเข้ามาประมาณ ๒๐๐ กว่าปีที่ผ่านมา ในพื้นที่ชุมชนสองพี่น้องมีประวัติศาสตร์บอกเล่าถึงเรื่องราวตำนาน และปรากฏสถานที่สำคัญที่มีการสันนิษฐานว่าเป็นสถานที่บ่อเกิดของเรื่องราวในชุมชน ส่วนกลุ่มชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชาวกะเหรี่ยงที่มีการอพยพมาจากทั้งในเมืองเพชรบุรี และจากประเทศสหภาพพม่า ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีประเพณีพิธีกรรมเฉพาะที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มได้อย่างชัดเจน ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

ประวัติศาสตร์บอกเล่าของชาวสองพี่น้อง

ชุมชนสองพี่น้อง มีประวัติศาสตร์บอกเล่าถึงการเป็นพื้นที่ทางผ่านในการรบ การตั้งฐานทัพ จุดแวะพักของกองทัพในครั้งอดีต จากคำบอกเล่าของคุณครูสุระ โก่งกาง ข้าราชการบำนาญ อดีตครูโรงเรียนบ้านสองพี่น้อง กล่าวว่า

“พื้นที่เดิมของชุมชนสองพี่น้องเป็นป่าทึบ มีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน ซึ่งที่มาของชื่อสองพี่น้องนี้เกิดจากการเล่าขานเกี่ยวกับการสู้รบของทหารสองพี่น้องชาวกะเหรี่ยง ที่นำกองทัพเข้ามาสู้รบกับพม่า เมื่อการรบเสร็จสิ้น ชาวกะเหรี่ยงสองพี่น้องนั้น นำกำลังพลกลับมาอยู่ที่ตั้งของตน จึงกลายเป็นชื่อที่เรียกชุมชนบริเวณนี้ว่า ชุมชนสองพี่น้อง”

โดยการตั้งชื่อดังกล่าว คนในชุมชนถือว่าเป็นการให้เกียรติแก่บรรพบุรุษของตนเองที่นำกำลังคนเข้าต่อสู้เพื่อการป้องกันผืนแผ่นดินที่ตนเองอยู่อาศัยจนถึงปัจจุบัน

นอกจากชื่อชุมชนแล้ว ยังมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับตำนานวังลำดาบ โดยคุณลุงปะ โกงกาง อดีตกำนันตำบลสองพี่น้อง

“หลังจากการรบหามิทหารเสียชีวิตจะนำศพของทหารมาเผาที่บริเวณทุ่งเผาผีซึ่งอยู่ห่างจากตัวหมู่บ้านไปทางทิศเหนือประมาณ ๒ กิโลเมตร เมื่อเผาศพเสร็จจะนำดาบของทหารมาล้างที่วังลำดาบ จึงเรียกบริเวณนั้นว่า วังลำดาบ”

จากตำนานที่เล่าขานกันมาจนถึงที่มาของชื่อชุมชนและสถานที่สำคัญของชุมชนดังกล่าวแล้วนั้น ประวัติศาสตร์สำคัญที่สุดครั้งหนึ่งของชุมชนสองพี่น้อง คือ การเสด็จพระราชดำเนินของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ณ โรงเรียนบ้านสองพี่น้องเมื่อเดือน ๕ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีกุน ตรงกับ วันอาทิตย์ที่ ๑๘ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๒ เคยเสด็จมาที่หมู่บ้านกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องแห่งนี้ เพื่อล่องแม่น้ำเพชรบุรี และพระองค์ยังทรงเสด็จพระราชกรณียกิจเปิดโรงเรียนบ้านสองพี่น้องแห่งนี้ นอกจากนั้นยังทรงเสด็จเยี่ยมเยียนพสกนิกรกลุ่มชาติพันธุ์แห่งนี้อีกด้วย

ชุมชนกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

กลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง เดิมเป็นกลุ่มที่มีการอพยพเคลื่อนย้ายมาจากพื้นที่แถบเขาเตาหม้อ แล้วถอยร่นขึ้นมาเรื่อยๆ จนย้ายมาอยู่บริเวณนี้ ซึ่งชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มที่ต้องการตั้งบ้านเรือนแบบสันโดษ อยู่กันเฉพาะภายในกลุ่มตนเอง เมื่อมีการขยายพื้นที่ทำกินของคนไทย กลุ่มกะเหรี่ยงจึงเปลี่ยนที่อยู่ไปเรื่อยๆ

สำหรับการนับถือศาสนาของชาวกะเหรี่ยงสองพี่น้องนั้น จากการสัมภาษณ์ คุณลุงปะ โกงกาง อายุ ๗๔ ปี อดีตกำนันตำบลสองพี่น้อง กล่าวว่า สมัยก่อนชาวกระเหรี่ยงนับถือผี มีการเซ่นผี ปีละ ๑ ครั้ง ต่อมาพระธุดงค์เข้ามาในหมู่บ้านมาจากวัดแจ้งเจริญ ตำบลจอมประทัด อำเภอบ้านพลวง จังหวัดราชบุรี ชาวบ้านเรียกท่านว่า “หลวงพ่อบานแดง” ชาวกระเหรี่ยงบางส่วนให้การต้อนรับหลวงพ่อบานแดงเป็นอย่างดี โดยมีการปูหนังวัวรองให้หลวงพ่อนั่ง โดยหลวงพ่อบานแดงได้เข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับชาวกระเหรี่ยง

แต่มีชาวบ้านบางส่วนไม่เห็นด้วยและไม่พอใจที่หลวงเข้าเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพราะตามหลักศาสนาพุทธมีข้อห้ามล่าสัตว์ ซึ่งวิถีชีวิตของชาวบ้านในสมัยนั้นนิยมล่าสัตว์ป่าในการดำรงชีวิต จึงทำคุณไสยโดยการเสกหนังวัวเข้าทอ้งหลวงพ่อบานแดง แต่ไม่สามารถทำอันตรายหลวงพ่อก็ได้ หลวงพ่อบานแดงจึงแสดงอิทธิฤทธิ์โดยการใช้มือตบต้นไม้ที่เหี่ยวแห้งให้มีใบ ให้กลายเป็นต้นไม้ที่มีใบ

เขี้ยวข่ม ทำให้คนกระหริ่งเลื่อมใสและศรัทธาในความสามารถของหลวงพ่อบานแดง จึงให้ความเคารพและหันมานับถือพระพุทธศาสนา หลวงพ่อบานแดงได้มอบน้ำมันดีให้ชาวกระหริ่งเพื่อเป็นสิริมงคล และเพื่อใช้รักษาโรคภัยไข้เจ็บ ปัจจุบันน้ำมันดีของหลวงพ่อบานแดงยังถูกเก็บรักษาไว้ที่วัดสองพี่น้อง และอยู่ในหมู่บ้านชาวสองพี่น้องเพียงไม่กี่หลังคาเรือน หนึ่งในนั้นคือบ้านของคุณลุงนา แก่นแสนห์

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จฯ หมู่บ้านสองพี่น้อง ทรงเสด็จฯ โดยใช้เส้นทางหมู่บ้าน สารเห็ดเป็นทางผ่านมายังหมู่บ้านสองพี่น้อง ทรงโปรดฯ ให้ชาวบ้านสองพี่น้องเข้ารับเสด็จ ในการรับเสด็จครั้งนั้นมีการจัดลำดับให้กลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงชุมชนบ้านสองพี่น้องเฝ้ารับเสด็จโดยอยู่แถวแรก ถัดไปเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำ และลำดับท้ายสุดเป็นกลุ่มคนไทย

การรับเสด็จครั้งนี้มีคุณปู่แดงซึ่งเป็นปู่ของคุณลุงปะโก๊งกางเข้าผู้ร่วมการรับเสด็จ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยเจ้าจอมมารดาอ่อน และเจ้าจอมเอี่ยม ในรัชกาลที่ ๕ เสด็จฯ เยี่ยมชมภายในหมู่บ้าน ทรงได้พบกับเด็กหนุ่มชาวกระเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง ๒ คน คือ นายตอง โก๊งกาง และนายเปี้ยว โก๊งกาง เจ้าจอมมารดาอ่อน และเจ้าจอมเอี่ยม ในรัชกาลที่ ๕ ได้ให้เด็กหนุ่มชาวกระเหรี่ยงทั้ง ๒ ตามกลับไปกรุงเทพฯ เพื่อเข้าอุปสมบท ณ วัดบวรนิเวศวิหาร ต่อมาพระตอง และพระเปี้ยว ได้

กลับมายังชุมชนบ้านสองพี่น้องเพื่อสร้างวัดขึ้น โดยนำวัสดุ อุปกรณ์
มาจากวัดสารเห็ด ขนย้ายด้วยวิธีการนำใส่แพ แล้วล่องขึ้นมาตาม
แม่น้ำ และบางส่วนนำใส่เกวียนใช้ควายลากมาเพื่อสร้างวัด ปัจจุบัน
คือวัดเก่าบ้านสองพี่น้อง

วัดเก่าภายในหมู่บ้านสองพี่น้อง

การธำรงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ของกะเหรี่ยงสองพี่น้อง

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าชุมชนสองพี่น้องส่วนใหญ่เป็นคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ร่วมกัน ฉะนั้น จึงมีการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกัน เช่น ประเพณีข้าวห่อกะเหรี่ยง พิธีเวียนศาลา การแต่งกายแบบกะเหรี่ยง เป็นต้น

พิธีเวียนศาลา

จากการสัมภาษณ์ นายปะ โกงกาง อดีตกำนันตำบลสองพี่น้อง และนายตุ้ ทองดีเลี้ยง กล่าวว่า พิธีเวียนศาลาใน ๑ ปี จะจัดขึ้น ๒ ครั้ง คือวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๕ และวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๑๑ หากวันจัดงานตรงกับงานที่วัดแจ้งเจริญ ตำบลจอมประทัด อำเภอกาบัง จังหวัดราชบุรี ที่ชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง ให้ความเคารพและศรัทธา จะเลื่อนวันจัดงานออกไป เพราะชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องต้องเดินทางไปร่วมพิธีเวียนศาลาที่วัดแจ้งเจริญ

พิธีเวียนศาลาของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง จะจัดขึ้น ณ วัดเก่า โดยเริ่มนัดหมายเวลา ๑๙.๐๐ น. และเริ่มประกอบพิธี เวลา ๒๐.๐๐ น. ในพิธีผู้นำพิธีขึ้นไปสวดมนต์บนศาลา วัดเก่า เมื่อสวดมนต์เสร็จผู้นำพิธีจะถือขันเดินลงมาจากศาลา ซึ่งภายในขันประกอบด้วย น้ำมนต์ ดอกไม้ ธูป และเทียน ผู้นำจะนำชาวบ้านเดินเวียนรอบวัดเก่า จำนวน ๙ รอบ และพรมน้ำมนต์ที่

เจตีย์ เมื่อเสร็จสิ้นพิธีจะนำทรายมาโปรยที่วัด ผู้นำพิธีเวียนศาลา
ของชุมชนบ้านสองพี่น้อง ได้แก่

๑. นายทิศ แก่นเสน่ห์

๒. นายสุก อินรอง

๓. นายไฉ เปิงใจหาญ

ข้าวห่อกระเหียง

จากการสัมภาษณ์ นายปะ โกงกาง อดีตกำนันตำบลสองพี่น้อง และนางไฟ ตีวี กล่าวว่า ข้าวห่อกระเหียงเป็นประเพณีที่ชาวกระเหียงสืบทอดกันมาช้านานถือเป็นการเซ่นไหว้บรรพบุรุษ และให้ญาติพี่น้องหรือลูกหลานที่ไปทำงานอยู่ต่างถิ่นถือเป็นโอกาสอันดีที่ญาติพี่น้องจะได้กลับมาพบปะสังสรรค์พร้อมหน้าพร้อมตากันในครอบครัวเป็นเสมือนวันรวมญาติของชาวกระเหียง

ตำบลสองพี่น้องมีกลุ่มชาติพันธุ์กระเหียงอยู่ ๓ หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านหนองปิ่นแตก จะจัดงานข้าวห่อกระเหียงในวันขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๙ จากนั้น หมู่บ้านสองพี่น้องจะจัดงานข้าวห่อกระเหียงในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๙ และหมู่บ้านวังวนจะจัดงานข้าวห่อกระเหียงขึ้นในวัน แรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ สาเหตุที่ไม่กำหนดวันจัดงานที่ตรงกัน เพื่อให้กลุ่มชาติพันธุ์กระเหียงที่อยู่ต่างหมู่บ้านสามารถไปร่วมงานของอีกหมู่บ้านหนึ่งได้ ภายในงานจะมีการผูกข้อมือข้อมือด้วยด้ายสีแดงเพื่อเป็นเรียกขวัญให้กับคนในครอบครัว

และแขกที่มาร่วมงาน จากนั้นก็แจกจ่ายข้าวห่อกระเหรียงให้กับแขก
ที่มาเยี่ยมบ้าน

วิธีการทำข้าวห่อกระเหรียงและเครื่องจิ้ม

วัตถุดิบและอุปกรณ์การทำข้าวห่อกระเหรียง

๑. ข้าวเหนียว

๒. ใบตอง

๓. ดอก

วิธีทำข้าวห่อ

๑. นำข้าวเหนียวดิบๆ มาห่อด้วยใบตองคล้าย
รูปทรงกรวย

๒. จากนั้นนำดอกที่เตรียมไว้มามัดข้าวห่อให้แน่น
แล้ว

นำไปต้มจนสุกใช้เวลาในการต้มประมาณ ๖ - ๘ ชั่วโมง
วัตถุดิบทำเครื่องจิ้ม

๑. มะพร้าว ๒. น้ำตาลโตนด ๓. น้ำเปล่า

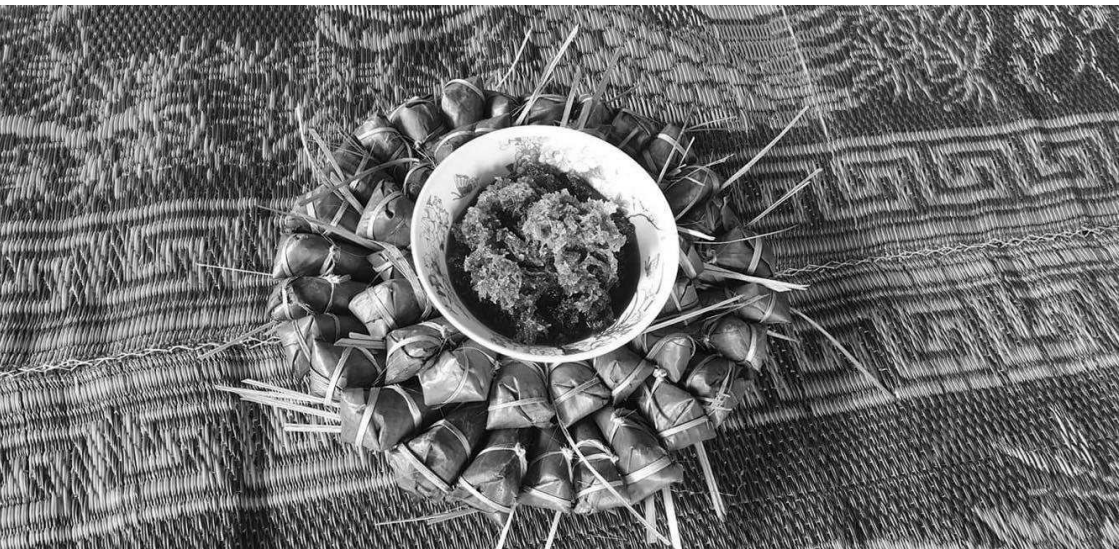
วิธีทำเครื่องจิ้ม

๑. นำมะพร้าวมาขูดคั้นน้ำออก

๒. นำมะพร้าวขูดมาเคี่ยวกับน้ำตาลโตนด ใส่
น้ำเปล่าพอประมาณ เคี่ยวจนเหนียวให้สีออกน้ำตาลแดง
สวยงาม

บน ผูกข้อมือเรียกขวัญ
ล่าง ข้าวห่อกะหรี่ปั๊ย

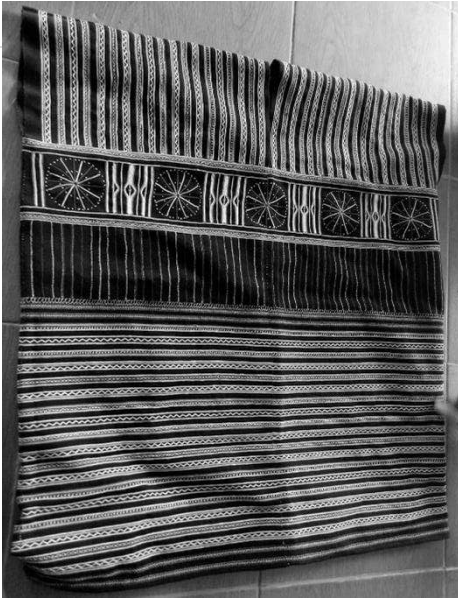
ซ้าย กำนันปะ โกงกาง ในพิธีสงฆ์พระวันท่ายกรานต์

การแต่งกายของชาวกระเหรี่ยงสองพี่น้อง

จากการสัมภาษณ์ นางเกียรติ นวลจันทร์ อายุ ๗๗ ปี (สัมภาษณ์ ณ ชุมชนบ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงกระเจาน จังหวัดเพชรบุรี, ๙ เมษายน ๒๕๖๒) กล่าวว่า

สมัยก่อนชาวกระเหรี่ยงมีการทอผ้าใช้เอง โดยการเย็บเป็นเสื้อ และผ้าถุง ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์กระเหรี่ยง ลายส่วนใหญ่เป็นเส้นตรงและวงกลม ปักด้วยเส้นไหมหลากหลายสี สัน กลุ่มชาติพันธุ์กระเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องมีความเชื่อเกี่ยวกับการแต่งกายของผู้หญิง ว่าเด็กผู้หญิงที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปี จะต้องสวมใส่เสื้อผ้าสีขาว เมื่ออายุครบ ๑๕ ปี หรือวัยเริ่มมีประจำเดือน จึงจะสามารถสวมใส่เสื้อที่มีสีสันมีผ้าถุงที่นุ่งคู่กับเสื้อ

การทำผ้าถุงจะแบ่งเป็น ๓ ส่วน ส่วนหัวของผ้าถุง ส่วนตัวของผ้าถุง และส่วนชายผ้าถุง ทั้ง ๓ ส่วนนี้แยกชิ้นส่วนในการทำ จากนั้นจะใช้ด้ายเย็บให้เป็นผ้าถุงผืนเดียวกันปกคลุมลายที่คล้ายกับเสื้อส่วนชายผ้าถุงจะเย็บลูกปัด และพู่หลากสี ปัจจุบัน ชาวกระเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง จะสวมชุดกระเหรี่ยงเฉพาะวันสำคัญ เช่น พิธีเวียนศาลา ข้าวห่อกระเหรี่ยง

เสื้อสตรีของชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

ผ้าถุงของชาวกะเหรี่ยง

บ้านสองพี่น้อง

เครื่องประดับผู้หญิงชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง ส่วนใหญ่นิยมเจาะหูให้มีขนาดใหญ่ และใส่กำข่าหรือกำกระเทียมโดยจะเพิ่มจำนวนของกำข่าหรือกำกระเทียม เป็นวิธีการที่จะขยายบริเวณที่เจาะให้มีขนาดกว้างขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้สามารถใส่ต่างหูที่ทำมาจากเครื่องเงินหรือแก่นมะเกลือได้ ข้างทำต่างหูเงิน คือ คุณลุงชู (ไม่ทราบนามสกุล)

ต่างหูเงินของชาวกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

วิถีชีวิตครึ่งเก่าของชาวสองพี่น้อง

อ.ดร. พชรินทร์ สุริยวงศ์
อ.แสนประเสริฐ ปานเนียม

ประชากรส่วนใหญ่ของบ้านสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง แต่วิถีชีวิตดั้งเดิมหลายอย่างก็เปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม จากการสนทนากับคุณลุงไว คุณป้าศรี เป้งใจหัน และ คุณป้าเหมะ ผู้อาวุโสบ้านสองพี่น้อง ทำให้ได้ทราบเกี่ยวกับ ประเพณีวิถีชีวิตพื้นถิ่นดั้งเดิมที่น่าสนใจหลายอย่าง เป็นประโยชน์ แก่ผู้สนใจศึกษาเรื่องชาติพันธุ์และวัฒนธรรมพื้นถิ่น

การทำข้าวไร่

สมัยก่อนกะเหรี่ยงสองพี่น้องปลูกข้าวไร่ใช้น้ำน้อย โดยเริ่มปลูกในเดือน ๘ เป็นการปลูกพืชผสมผสานแบบพึ่งพากัน ชาวบ้าน จะผสมเมล็ดพันธุ์ต่างๆประกอบไปด้วย ข้าว ฝ้าย มะแว้ง พริก แตงกวา ข้าวฟ่าง งาม ดอกหงอนไก่ คลุกเคล้ากัน แล้วหยอดเมล็ดพันธุ์ที่ผสมลงในหลุมให้งอกงามตามระยะของพืชแต่ละชนิด

พืชแต่ละชนิดที่หยอดปลูกรวมกันใช้ประโยชน์ดังนี้ อ้อยที่ปลูกจะหักได้ในราวเดือนอ้าย ช่วงออกไปเกี่ยวข้าวเหนียวๆก็หักอ้อยกิน แตงกวากินหน้าเกี่ยวข้าว ข้าวฟ่าง งาม เอาไว้ทำขนม ฝ้ายเก็บได้หลังจากเกี่ยวข้าวเอามาทอผ้า มะแว้งเอาไว้แกง(สำหรับชาวสองพี่น้องมะแว้งคือมะเขือเทศลูกเล็ก) ดอกหงอนไก่เอาเก็บมาทิ้งกิ่งผูกแต่งเกวียนมาเป็นเพื่อนแม่โพสพ(กะเหรี่ยงเรียกพืชมังโหย) เวลาขนข้าวเข้าบ้าน

ก่อนหยอดข้าวในไร่ เจ้าของไร่ต้องมาทำพิธีแรกหยอดข้าวในหลุม ๕ หลุม แต่ละหลุมปักไม้ไผ่โดยรอบสี่มุมแล้วขีดไม้ทำรั้ว หลุมทั้งห้านี้จะเลือกชุดที่บริเวณหน้าโรงนาที่ปลูกไว้พักเวลาไปทำนา

วันที่แรกหยอดข้าวในหลุมพิธีทั้ง ๕ หลุม นั้น กำหนดเอาในช่วงข้างขึ้นเดือน ๘ โดยเจ้าของไร่แต่ละไร่จะเลือกใช้วันตัว (วันตัวคือวันเกิดเป็นวันมงคลของผู้นั้น เช่น เกิดวันจันทร์ วันตัวก็คือวันจันทร์) ในระหว่างปลูกบางคนมีคาถากำกับเป็นภาษากะเหรี่ยง บางคนมีคาถาทำนํ้ามนตร์รด

เมื่อหยอดข้าวและเมล็ดพืชในหลุมพิธีแล้วก็กลบดิน จากนั้นตัดกิ่งไม้มาปักบนหลุม แล้วหาใบไม้มาห่อเมล็ดพืชที่ผสมไว้ หยิบมือหนึ่งเห็บกิ่งไม้ไว้ แฉมยังมีห่อหมากพลู ยาสูบ เห็บใบไผ่ด้วย เพื่อบูชาแม่โพสพ(พื๋ยมิ่งโหย) นอกจากจะหยอดข้าวในหลุม ตรงกลางรั้วที่ขีดไว้แล้ว ยังต้องหยอดข้าวที่เสารั้วทั้งสี่มุมด้วย

การแรกหยอดข้าวในหลุมพิธีนี้ หัวหน้าครอบครัวเจ้าของไร่ต้องดำเนินการและดูแลเอง ห้ามผู้อื่นมายุ่งเกี่ยว เมื่อถึงเวลาผลผลิตออก เจ้าของไร่ก็ต้องเป็นผู้เกี่ยวเองเช่นกัน ผลผลิตจากหลุมพิธีทั้ง ๕ หลุมนี้ จะเกี่ยวหลังจากเกี่ยวข้าวแปลงใหญ่ในไร่ทั้งหมดเสร็จ โดยจะเกี่ยวผลผลิตทั้งหมดในหลุมมัดรวมกันแล้วนำมาแขวนไว้บนกะล่อมข้าวเพื่อบูชาแม่โพสพ

บางครอบครัวทำขวัญข้าวโดยใช้ ข้าวหลาม ข้าวห่อ
ขนมต้มแดง ขนมต้มขาว แกงมันแดงกับหอย ข้าวปากหม้อ บูชา
แม่โพสพ

ข้าวหนึ่งถึงหยอดได้ ๔ ไร่ ผลผลิตที่ได้ประมาณ ๑ เกวียน
บางครอบครัว หยอดข้าวหนึ่งถึงก็พอกินไปทั้งปี การทำข้าวไร่จะ
มากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับสมาชิกในครอบครัวด้วย มีน้อยครั้งที่ข้าว
ไม่พอกินถึงขนาดต้องซื้อข้าว แต่กะเหรี่ยงจะทำข้าวไร่แค่พอกิน
ไม่ถึงขนาดปลูกขายอย่างคนพื้นราบ นอกจากข้าวเจ้าแล้วยังปลูก
ข้าวเหนียวไว้ทำข้าวห่อและขนมอื่นๆตลอดทั้งปีด้วย

ช่วงหยอดข้าวไร่ จะมีการขอแรงเพื่อนบ้านช่วยหยอด
ติดแรงกันคราวหนึ่ง ๑๐-๒๐ คน การหยอดข้าวไร่คนชุดนำหน้า
คนหยอดเดินตาม หยอดแล้วกลับ บางคนชุดเก่ง ชุดคนเดียว
คนหยอดสิบคนตามไม่ทันก็มี วันที่ไปหยอดข้าวนี้เจ้าของไร่จะไม่
เอาข้าวไปเลี้ยงแรงที่ในไร่ แต่จะกลับมาเลี้ยงกันที่บ้านเมื่องานเสร็จ
หากหิวเมื่ออยู่ในไร่ จะตัดแต่งโมและหักข้าวโพดที่ปลูกไว้ล่วงหน้า
มาแก้หิวกันไปพลางๆ

กับข้าวที่ทำเลี้ยงนั้นมักจะเป็น แกงค่าง แกงตะกวด แกง
เต่า แกงหมูป่า แกงไก่ บ้านไหนจะมีแรงหยอดข้าวจะต้องออกป่า
เตรียมหาเนื้อสัตว์ไว้ล่วงหน้า

ในระหว่างที่เลี้ยงข้าวไร่ เจ้าภาพจะคอยดูว่าแรงคนไหน
กินข้าวยุบลลงไปก็จะคอยเติมให้เต็มจานอยู่เสมอ เมื่อแรงได้ข้าวมาก็

ต้องกินให้หมด บางครั้งอิ่มแล้วเจ้าภาพก็จะหาทางคอยเติมข้าวอยู่อีกเรื่อยๆ แรงจึงต้องคอยระวังให้ดี วิธีการนี้เรียกว่าการตองข้าว เชื่อกันว่า ถ้าเจ้าภาพเจ้าของไร่คอยตองข้าวให้แรงกินจนอิ่มเต็มท้อง แรงท้องใหญ่ ข้าวที่หยอดไว้ก็จะรวงใหญ่ได้ผลดี

ฤดูเกี่ยวข้าวจะอยู่ราวเดือน ๑๒ ถึงเดือนอ้าย ช่วงเกี่ยวข้าวนี้ไม่ได้ออกไปทวงขอแรงเพื่อนบ้าน ใครใคร่เจ้าของก็เกี่ยวกันเอง แต่บางไร่ที่ติดกันอาจจะช่วยกันได้

เมื่อเกี่ยวแล้วเอาขึ้นไปไว้บนโรงที่ปลูกไผ่ฝ้าไว้(ภาษากะเหรี่ยงเรียกโรงนี้ว่า เกียง) เป็นโรงปลูกบนเสาสูง มีพื้นสองระดับ ความสูงของโรงนี้จากดินไปถึงพื้นชั้นล่างประมาณ ๓.๕๐ เมตร จากพื้นชั้นล่างไปถึงพื้นชั้นบน ๑.๕๐ เมตร หลังคาโรงมุงใบไม้หรือหญ้าคา กันฝนบางส่วนไว้กันลม พื้นโรงชั้นบนใช้ไม้ไผ่ผ่าสีกว้างๆ ให้เป็นร่อง พื้นชั้นล่างปูไม้ไผ่แล้วมีเสื่อลำแพนปูทับอีกชั้นหนึ่ง

เมื่อเกี่ยวข้าวแล้วจะขนขึ้นโรงชั้นบน แล้วนวดข้าวโดยการฟาดหรือเหยียบให้เมล็ดข้าวหลุดจากรวง ร่วงผ่านช่องพื้นที่เป็นร่องตกลงมาบนพื้นลำแพนชั้นล่าง แล้วรวมขนกลับเข้ามาเก็บในกะล่อหรือฉางที่เรือนตนในหมู่บ้านต่อไป

ช่วงขนข้าวเข้าหมู่บ้านข้าวของไร่จะวานเพื่อนบ้านเป็นแรงขนข้าวอีกครั้งหนึ่ง และจะเลี้ยงข้าวเมื่อขนข้าวเข้าบ้านเสร็จเหมือนตอนหยอดข้าว การขนข้าวเข้าบ้านนี้บางครั้งก็ใช้เกวียน บางทีใช้โง่(ภาษาชนเผ่าของ)เป่อ(แบก)ใส่หลังมา

ฉางข้าวหรือกะล่อมข้าวที่ปลูกไว้ใส่ข้าวเป็นสิ่งสำคัญของชาว
กะเหรี่ยง มีข้อห้ามว่า ที่ตรงไหนที่ปลูกฉางข้าวกะล่อมข้าวแล้ว เมื่อ
รีอฉางหรือกะล่อมออก จะไปปลูกบ้านเรือนทับที่ตรงนั้นไม่ได้

ชาวกะเหรี่ยงเรียกข้าวว่าบั้ง บั้งที่นิยมกันมากมีดังต่อไปนี้

บั้งอาจเจ้ง ข้าวหอม เนื้อนุ่ม เมล็ดใหญ่

บั้งพุกอง ข้าวเนื้อนุ่ม เมล็ดรองลงมาจากบั้งอาจเจ้ง สีขาว
ใส หุงขึ้นหม้อ เป็นข้าวกอใหญ่

บั้งเอ่ยว่อง ข้าวเนื้อนุ่ม เมล็ดยาวคล้ายหอมมะลิ เป็นข้าว
แก่น้ำต้องหยอดในนาลุ่ม

บั้งชัวะ ข้าวเบา ออกรวงและสุกก่อนข้าวอื่นๆ ต้องรีบ
เกี่ยว เมื่อเกี่ยวมาแล้วต้องรีบทำร้านแขวนไว้ให้แห้ง บางครั้งอก
ใหม่คารวงก็มี

บั้งหม่างไฟ หรือ ข้าวเหลืองมะกอก เป็นข้าวแข็ง เมล็ด
เล็กสีเหลืองทอง นวดง่ายหลุดจากรวงง่าย

คุณลุงไว เป้งใจหัน
กับฝาเรือนฟากไม้ไผ่
ที่ตัวเอง

คุณป้าชูศรี เป้งใจหัน
ภรรยาคุณลุงไว

คุณลุงไว สาริต
การทำหลุม
พีธีแรกปลูกข้าว

ป้าเหมะ ดาวตรง
ชาวบ้านสองพี่น้อง

เลือกที่ปลูกเรือน

เรือนกะเหรี่ยงเป็นเรือนเครื่องผูก ใช้ไม้ไผ่ก่อสร้างเป็นหลัก ต่อมามีการใช้ไม้จริงมาผสมบ้าง ปัจจุบันก็ปลูกทรงทั่วไปตามสมัยนิยม

สมัยก่อนที่ดินมากจึงมีการคัดเลือกที่ปลูกบ้านที่เหมาะสมกับเจ้าของบ้านโดยใช้การเสี่ยงทายจากการเรียงเมล็ดข้าวสาร ซึ่งมีวิธีการดังนี้

เมื่อได้ที่ดินที่เหมาะสม ถึงตอนเย็นเจ้าของบ้านจะนำเทียนขี้ผึ้ง ข้าวสารเจ็ดเมล็ดใส่ถ้วยไปทำพิธี เมื่อไปถึงที่ดินจะ จุดเทียนบูชาเจ้าของที่ แม่ธรณี ขอที่อยู่อาศัย แล้วเรียงข้าวสาร ทั้งเจ็ดเมล็ดบนดินเป็นแนวยาวแล้วเอาถ้วยครอบข้าวสารไว้ จากนั้นอธิษฐานเสี่ยงทายว่า หากอนุญาตให้อยู่ อยู่เย็นเป็นสุข ขอให้ข้าวเรียงเมล็ดดี แต่ถ้าอยู่แล้วจะเดือดร้อนเจ็บไข้ ขอให้เมล็ดข้าวที่เรียงไว้มีอันเป็นไป พอถึงตอนเช้าเมื่อไปถ้วยเปิดดูหากข้าว ยังเรียงดีอยู่ในสภาพเดิมก็ถือว่าที่นั่นดี แต่หากกระจัดกระจาย หรือมีมดมีแมลงไปกินถือว่าไม่ดี ให้ไปหาที่ใหม่แล้วเสี่ยงทายใหม่จนกว่าจะดี

ที่ลู่ไพลูกบ้านทุกวันนี้เป็นที่ดี ลู่ไพล่าว่าเสี่ยงทายไว้เป็นเดือนข้าวก็ยังเรียงดี

หนุ่มสาวแต่งงานอยู่กินกัน

เมื่อหนุ่มสาวรักใคร่ชอบพอกัน ฝ่ายหญิงจะส่งผู้ใหญ่ มาทาบถามฝ่ายชาย ถ้าตกลง ผู้ชายจะส่งผู้ใหญ่ไปสู้ออกจากพ่อแม่ ฝ่ายหญิงแล้วกำหนดวันแต่งงาน ครั้นถึงวันเจ้าบ่าวกับญาติ ยก ขบวนไปทำพิธีที่บ้านฝ่ายหญิง เมื่อเจ้าบ่าวขึ้นเรือนเจ้าสาวมาจูบ เจ้าบ่าวไปนั่งคู่ด้วย เจ้าสาวจะล้างเท้าให้เจ้าบ่าว จากนั้นบ่าวสาว จะร่วมกันล้างเท้าให้พ่อแม่เจ้าบ่าวและพ่อแม่เจ้าสาวตามลำดับ พ่อแม่และญาติๆก็จะอวยพรบ่าวสาว และกินข้าวร่วมกัน

มีธรรมเนียมว่าคู่บ่าวสาวที่แต่งงานกันต้องอยู่คู่กันแบบ ตัวติดกันเป็นเวลาสามวัน กินข้าวด้วยกัน อาบน้ำด้วยกัน ไปไหนมา ไหนด้วยกัน แม่กระทั่งเข้าห้องน้ำขับถ่ายก็ต้องอยู่ข้างๆกัน เมื่อออก นอกบ้านก็ต้องทำตัวชิดกัน คอยระวังอย่าให้มีนกมาบินข้ามระหว่าง คนทั้งสองในช่วงนี้ เพราะถ้านกบินข้ามถือเป็นลางไม่ดีจะต้อง พลัดพรากกัน

คลอดลูก

แต่งงานแล้วก็ตั้งครรภ์ เมื่อจะคลอดลูกต้องปลุกโรงยกพื้น สำหรับคลอดลูกแยกออกมาจากเรือน ไม้พื้นโรงก็วางเรียงห่างๆ เพื่อจะได้สะดวกต่อการล้างคราบเลือดคราบสกปรกระหว่างคลอด เมื่อคลอดแล้วก็อยู่ไฟ ๗ วัน ๘ วัน ๑๐ วัน บนโรงนั้น โดยเอาดิน เหนียวไปก่อเตาอยู่ไฟบนโรงคลอด

ชาวกะเหรี่ยงสองพี่น้องเรียกหมอดำเยาว่า โมดำเยา(เรียกตามคนพื้นราบ) มีธรรมเนียมให้ญาติของแม่ลูกอ่อนน่าน้ำขมิ้นไปให้หมอดำเยล้างหน้าเป็นการขอบคุณ

เหตุที่ไม่คลอดบนเรือนเพราะเรือนมีขนาดเล็ก ระหว่างคลอดลูกมีเลือดมีน้ำคร่ำ ตลอดจนต้องขี้ถ่าย ไม่สะดวก แล้วยังทำให้เกิดการหมักหมมใต้ถุนเรือนจะเกิดความสกปรก และการอยู่ไฟก็ต้องระมัดระวังไฟไหม้เรือนด้วย

เรียกขวัญ

เด็กเล็กและคนเจ็บมักเสียขวัญ จึงต้องมีพิธีเรียกขวัญให้ในพิธีทำขวัญจะใช้ ข้าวสุก ๓ ปั้น(ในกรณีทำขวัญเด็ก) หรือข้าวห่อ ๓ ห่อ(ในกรณีทำขวัญผู้ใหญ่) และดอกไม้ ๓ ดอก ของเหล่านี้นำใส่สวิงหรือจานข้าวไปทิ้งทางสามแพร่งใกล้บ้านในตอนเย็น เมื่อไปถึงก็เรียกขวัญ มีเนื้อหว่า “ขวัญเอ๋ยอยู่ที่ไหนให้กลับมาอยู่บ้านอยู่เมือง ให้มาอยู่ที่นอน อย่าไปอยู่ห้วยอยู่ป่า ให้กลับมาอยู่บ้านอยู่เมือง” จากนั้นให้หาใบไม้ห่อดินหนึ่งก้อน แล้วหักกิ่งไม้ที่เป็นตะขอ ใช้ไม้ตะขอเกี่ยวห่อดินเข้ามาในสวิง แล้วจึงกลับบ้านเรือน

คนที่ไปเรียกขวัญนี้ ถ้าไปเรียกขวัญเด็กไปคนเดียวก็ได้ แต่ถ้าไปเรียกขวัญผู้ใหญ่ให้ไปสองคน คนที่ไปเรียกขวัญนี้ให้พกมิดไปด้วย ป้องกันขวัญอ่อนขวัญหนี เมื่อกลับมาถึงหน้าเรือน คนที่ไปเรียกขวัญเอาสันมีดเคาะที่บันไดเรือน แล้วพูดขึ้นว่าขวัญมารี้อย

คนบนเรือนก็ขานกลับว่าขวัญมาแล้ว ทำเช่นนี้สามครั้ง แล้วขึ้นเรือน

พอถึงตอนเช้าเอาห่อข้าว ห่อดิน และดอกไม้ธูปจากมือขึ้นไปถึงหัวผู้ที่ได้รับการทำขวัญ แล้ววางของทั้งสามสิ่งไว้บนหัวนอน จากนั้นก็ใช้ฝ้ายผูกแขนผูกมือเรียกขวัญ

นอกจากการเรียกขวัญแล้ว ยังมีการทำนํ้ามนต์รดคนเจ็บ โดยจะมีหม้ออาคมทำพิธี ทุกบ้านจึงต้องหารังผึ้งทำขี้ผึ้งเก็บไว้ใช้ตลอดปี

ชาวสองพี่น้องดำรงชีวิตด้วยภูมิปัญญาที่สั่งสมมาอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมประเพณี เมื่อโลกเปลี่ยน คนก็ต้องเปลี่ยน ชุมชนต่าง ๆ ก็มีวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงแปรผันตามกันไป ภูมิปัญญาดั้งเดิมอาจจะไม่ได้ใช้แล้วในโลกปัจจุบัน แต่การเก็บรักษาสืบทอดก็สามารถสร้างความภาคภูมิใจให้กับลูกหลาน และเป็นต้นทุนในการนำไปสืบสาน ต่อยอด ปรับใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆได้เสมอ

บน เรือนรุ่นเก่าอายุประมาณ ๕๐ ปี
ล่าง เรือนคุณลุงไว โครงสร้างส่วนใหญ่ยังคงลักษณะเป็น
เรือนเครื่องผูกแบบเก่า

บน ฉางข้าวที่บ้านสองพี่น้อง
ล่าง ชานบ้านใช้เป็นลานล้

เวียนศาลา ประเพณีกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้อง

อ.ดร. พัทรินทร์ สุธียวงศ์
อ.แสนประเสริฐ ปานเนียม

บ้านสองพี่น้อง ตั้งอยู่หมู่ที่ ๑ ต.สองพี่น้อง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี พื้นที่ตั้งชุมชนอยู่ริมแม่น้ำเพชรบุรี บริเวณใต้สันเขื่อน แก่งกระจานลงมา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยง

บริเวณที่ตั้งของชุมชนปรากฏร่องรอยการตั้งถิ่นฐาน ของผู้คนมาตั้งแต่โบราณ สำนักศิลปากรที่ ๑ กรมศิลปากร ได้สำรวจพบโบราณสถานที่มีหลักฐานเก่าแก่ไปถึงสมัยทวารวดีและสมัยอยุธยา ที่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีที่ชาวบ้านเรียกกันว่า **วังฆ้อง** โดยสำรวจพบเนินอิฐซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นฐานเจดีย์สมัยทวารวดีมีขนาดกว้างประมาณ ๑๕ เมตร และยังพบเศษภาชนะดินเผา และเศษเครื่องถ้วยจีนซึ่งมีอายุสมัยอยุธยาอีกด้วย โดยนางสาวพยุ่ง วงษ์น้อย และนายเดชา สุตสวาท นักโบราณคดีที่เข้าไปสำรวจ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับแหล่งไว้ว่า

“ความสำคัญของโบราณสถานแห่งนี้คือเป็นศาสนสถานที่เกิดสร้างขึ้นในบริเวณที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าที่อยู่ลึกเข้ามาในแผ่นดิน โดยมีเส้นทางน้ำคือ แม่น้ำเพชรบุรีเป็นเส้นทางในการคมนาคมขนส่งวัตถุต่าง ๆ ออกไปยังชายฝั่งทะเลจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพบหลักฐานแหล่งโบราณคดีและโบราณสถานหลายแห่ง”

สำหรับชาวกะเหรี่ยงสองพี่น้อง **วังฮ่อง** เป็นวังน้ำในแม่น้ำเพชรที่มีตำนานมุขปาฐะเล่าสืบกันมาว่า แต่โบราณมีฮ่องใบใหญ่กว้างเป็นวบบรรทุกใส่เรือสำเภามาทางทะเล แล้วนำเข้ามาแม่น้ำเพชรบุรีมาทางปากแม่น้ำใส่เรือทวนขึ้นมาทางต้นน้ำ เมื่อถึงบริเวณใกล้บ้านสองพี่น้อง ฮ่องได้ตกล้ำจมลงไป จะลงไปอย่างไรก็ไม่ขึ้นเพราะฮ่องใบใหญ่มาก จึงเรียกวังน้ำบริเวณนั้นว่า **วังฮ่อง** สืบมา ลุงไว เป้งใจหัน อุปัชฌาภักดิ์แก่สองพี่น้อง ยังเล่าว่าหลายสิบปีก่อน ตาของลุงไวไปทอดแหบริเวณวังฮ่อง แหยังไปติดฮ่องใบนั้นแต่เอาขึ้นมาไม่ได้ ส่วนทุกวันนี้จะยังอยู่หรือไม่ก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน

เหนือวังฮ่องขึ้นมา ในแม่น้ำเพชรริมบ้านสองพี่น้อง มีวังน้ำอีกแห่งหนึ่งชื่อว่า **วังสร้างดาบ** มีตำนานเล่าสืบมาในหมู่ชาวกะเหรี่ยงว่า สมัยโบราณมีกองทัพชาวกะเหรี่ยงประจำดูแลอยู่ทางด้านตะวันตกของเมืองเพชรบุรี ต่อมาพม่ายกทัพมาทางเมืองตะนาวศรีจะไปตีเมืองเพชรบุรี กองทัพกะเหรี่ยงได้เข้าต่อสู้กับกองทัพพม่า โดยการนำของนักรบกะเหรี่ยงผู้กล้าหาญ ซึ่งเป็นพี่น้องกันสองคน ในระหว่างพักรบทหารกะเหรี่ยงจำนวน สี่พันคนได้นำหอกดาบไปแทงลงดินเพื่อขุดหาน้ำดื่ม ต่อมาหมีป่าได้ลงมาตีแปลงในหลุมนั้นจนกว้างกลายเป็นหนองน้ำจึงได้เรียก หนองน้ำแห่งนั้นว่า **หนองสี่พัน** สืบมา ปัจจุบันหนองสี่พันอยู่ในเขตบ้านวังวน หมู่ที่ ๒ ตำบลเดียวกัน

เมื่อรบกับพม่าจนชนะศึกแล้ว ทหารกะเหรี่ยงได้นำดาบที่เปื้อนเลือดมาล้างในวังน้ำ จึงเรียกวังน้ำนั้นว่า **วังล้างดาบ** มาจนถึงทุกวันนี้ และได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ริมแม่น้ำเพชรบุรีข้างวังล้างดาบนั้น โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่า **บ้านสองพี่น้อง** ซึ่งมีที่มาจากหัวหน้ากรบกะเหรี่ยงสองคนพี่น้องดังกล่าว ส่วนทหารที่ตายก็นำไปเผาที่ทุ่งจึงเรียกบริเวณนั้นว่า **ทุ่งเผาผี** ลุงไฉเล่าว่าที่แถวนั้นต้นไม้ตามธรรมชาติไม่ค่อยขึ้น แม้จะไปเพาะปลูกก็ไม่ค่อยขึ้น เพราะดินแถวนั้นแดงแข็งเป็นก้อนอิฐ เนื่องมาจากดินถูกเผาไฟในคราวที่เผาศพทหารครั้งนั้น

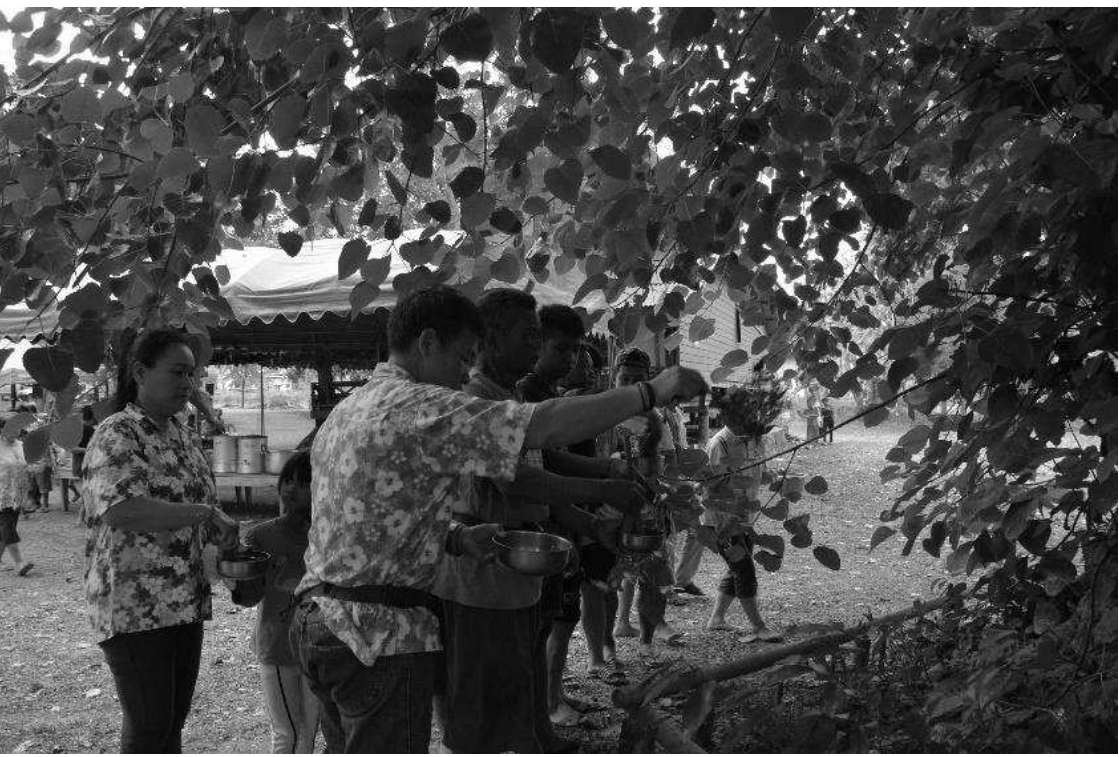
กำนันปะ โกงกาง อดีตกำนันตำบลสองพี่น้องเล่าว่า ชาวกะเหรี่ยงตั้งบ้านอยู่ที่สองพี่น้องมาเป็นร้อยปีขึ้นไป แต่ก่อนหน้านั้นจะมาจากไหนยังไม่ชัดเจน บ้างว่ามาจากต้นน้ำเพชร บ้างว่ามาจากป่าบนทางด้านตะวันตกติดตะนาวศรี บ้างก็ว่าขึ้นมาจากสาระเห็ดกลุ่มหนึ่งขึ้นมาจากแม่น้ำเพชรมาตั้งบ้านอยู่ที่สองพี่น้อง อีกกลุ่มหนึ่งแยกเข้าแม่น้ำแม่ประจันต์ไปตั้งบ้านอยู่ทางหนองหญ้าปล้อง

บ้านกะเหรี่ยงสองพี่น้องเป็นถิ่นที่มีชื่อเสียงมาแต่โบราณ เพราะเป็นชุมชนชาติพันธุ์ที่ตั้งอยู่ในแหล่งธรรมชาติที่งดงาม ภูมิประเทศมีพร้อมทั้งแม่น้ำ ป่า เขา

ครั้งหนึ่งพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่๗ เคยเสด็จฯ บ้านสองพี่น้อง กำนันปะได้ฟังเรื่องต่อมาจากลุงแดง ดาวตรง ลุงของท่านเล่าว่า สมัยนั้นมีการตัดทางมาจากบ้านสาระเห็ด เมื่อในหลวงเสด็จมาถึงหมู่บ้านมีการจัดแถวรับเสด็จ คนกะเหรี่ยงได้อยู่หน้าสุด ถัดไปเป็นลาวสาระเห็ด และคนไทยตามลำดับ

บน สรงน้ำพระพุทธรูปด้วยน้ำขมิ้น
ล่าง สรงน้ำต้นโพธิ์

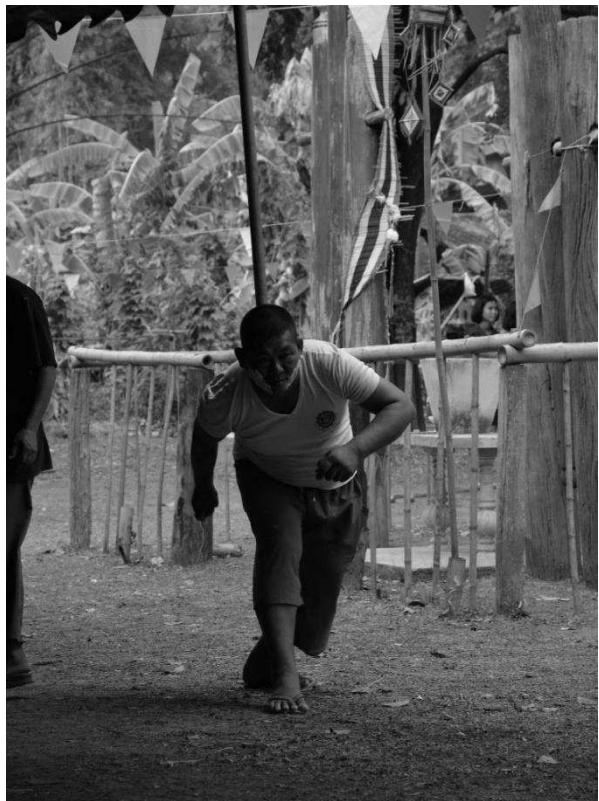
บน โปรยทรายรอบศาลา
ล่าง รำวงในวันท้ายกรานต์

ขมิ้นผงที่เตรียมมาจากบ้าน
สำหรับผสมน้ำสรงน้ำพระ

เล่นสะบ้า

บน พิธีเวียนศาลา
 ล่าง ลุงไว เป้งใจหัน, ลุงอาทิตย์ แก่นเสน่ห์, พี่แสงเดือน ดาวตรง
 ผู้นำในการทำพิธีเวียนศาลา

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๙ ตอนต้นรัชกาล ในหลวงและพระราชินีเสด็จบ้านสองพี่น้อง โดยได้เสด็จมาประทับที่ริมฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีบริเวณวังล่างดาบ มีการทำสะพานข้ามแม่น้ำไปยังภูเขาฝั่งตรงข้ามและมีพลับพลารับเสด็จด้วย การเสด็จ ในยุคนี้อยู่ในช่วงที่ก้านนพุด โกงกาง พ่อของก้านนปะเป็นผู้นำชุมชนชาวบ้านสองพี่น้องที่อายุ ๖๐ ปีขึ้นไปยังจำความปลาบปลื้มในครั้งนั้นได้ทุกคน

ในคราวที่ในหลวงรัชกาลที่ ๗ เสด็จมานั้นได้มีผู้ตามเสด็จนำเด็กชายจากบ้านสองพี่น้องลงไปบวชเณรที่วัดบรรณิเวศฯ ๒ คน เมื่ออายุครบ ๒๐ ก็ได้บวชเป็นพระ คือ พระทองและพระเปี้ยว ทั้งสองรูปได้กลับมาที่บ้านสองพี่น้องเพื่อสร้างวัด โดยสร้างเป็นศาลาขนาดใหญ่ มีห้องพระข้างใน สร้างเจดีย์และปลูกต้นโพธิ์ในลานวัดเพื่อให้ชาวบ้านได้ปฏิบัติศาสนพิธีทางพุทธศาสนา แต่วัดนี้มีลักษณะเป็นที่פקสงสัยคือไม่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา เมื่อมีพระธุดงค์ผ่านมา ก็มาแวะพักชาวบ้านก็ได้ไปทำบุญกัน แต่ถึงแม้จะไม่มีพระสงฆ์ พักประจำชาวบ้านสองพี่น้องก็นับถือและมีข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเกี่ยวกับวัด ๒ ข้อ คือ

๑. ไม่นำสุราเข้าไปในบริเวณวัด

๒. ห้ามสตรีเข้าไปในห้องพระ ต่อมาเมื่อมีการสร้างวัดสองพี่น้องที่มีพระจำพรรษาขึ้นที่หน้าหมู่บ้าน จึงเรียกวัดที่มีมาแต่เดิมว่า **วัดเก่า**

ที่วัดเก่านี้จะมีพิธีเวียนศาลา คือการเวียนเทียนรอบศาลาปีละ ๒ ครั้ง กำหนดในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๕ และในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑

พิธีที่จัดขึ้นในวันแรม ๘ ค่ำ เดือน ๕ นี้อยู่ช่วงในช่วงท้ายกรานต์ การเวียนศาลาในวันนี้จึงเป็นการเวียนเทียนท้ายกรานต์ ตอนเช้ามีการทำบุญเลี้ยงพระ ช่วงสายจนบ่ายจะเป็นการเล่นรื่นเริงต่างๆ เช่นเล่นสละบ้า(กระหรีงเรียก มาอิเก) ร้องรำทำเพลง สมัยก่อนมีเล่นลูกช่วงและซ้อนคู่ด้วย ถึงตอน ๕ โมงเย็นจะเป็นพิธีสงฆ์หน้าพระ แต่ละบ้านจะนำขมิ้นผงซึ่งตำเก็บเอาไว้มาผสมน้ำเพื่อนำไปพรมพระพุทธรูปที่เชิญออกมาจากห้องพระ

จากนั้นจะนำทรายที่เตรียมมาไปโปรยรอบๆ ศาลา ต้นโพธิ์เจดีย์ เสาฉัตร เสาหงส์ ที่อยู่ในบริเวณวัด การโปรยทรายนี้เพื่อเป็นการขอขมาที่ในหนึ่งปีที่ผ่านมาได้เข้ามาเหยียบย่ำดินทรายในวัด และมีทรายติดเท้าออกไปจึงต้องนำทรายมาคืนวัดในทุกๆ ปี เมื่อโปรยทรายเสร็จ จะนำน้ำขมิ้นไปพรมเจดีย์ ต้นโพธิ์ เสาฉัตร เสาหงส์ ขณะที่พรมน้ำขมิ้นต้นโพธิ์ชาวบ้านส่วนใหญ่จะอธิษฐานขอให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุขเหมือนอยู่ใต้ร่มโพธิ์ และให้ชีวิตมั่นคงเหมือนมีร่มโพธิ์คุ้ม

ช่วงค่ำประมาณ ๒ ทุ่ม มีพิธีเวียนศาลา คือ การเวียนเทียนรอบศาลา ชาวบ้านจะเตรียมดอกไม้ธูปเทียนมาจุดเวียนในพิธี แต่ในการเวียนนี้จะมีอุปัฏฐากวัดเป็นผู้นำในการทำพิธี อุปัฏฐากทั้ง ๓ ท่านจะเตรียมขันใส่ข้าวสารมีดอกไม้ ธูป เทียน จอกน้ำ หมากพลูใส่ในขัน เทียนของอุปัฏฐากเป็นเทียนที่พันขึ้นมาเอง โดยทำจากขี้ผึ้งแท่งที่ตำเก็บเอาไว้

เมื่อถึงเวลาอุปัฏฐากจะเข้าไปจุดธูปเทียนบูชาพระในห้องพระ ต่อด้วยเสนาฉัตร แล้วออกมาเดินนำชาวบ้านเวียนเทียนรอบศาลาโดยเดินประทักษิณวนรอบศาลา ต้นโพธิ์ เจดีย์ เสาฉัตร เสาหงส์ เป็นจำนวน ๙ รอบ จากนั้นจะนำดอกไม้ ธูป เทียน ไปปักที่รอบเสนาฉัตร แล้วขึ้นไปจุดธูปเทียนไหว้พระในห้องพระ ในขั้นตอนนี้ผู้หญิงชาวบ้านจะฝากดอกไม้ธูปเทียนผู้ชายเข้าไปไหว้ในห้องพระ จากนั้นจุดธูปเทียนบูชาที่เสนาฉัตรอีกครั้งเป็นเสร็จพิธีทางศาสนา กลางคืนก็จะมีกรรณสูรทำเพลงตามธรรมเนียมทำยกรานต์ไปจนถึงเช้ามืดของวันใหม่

ส่วนการเวียนศาลาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ นั้นไม่มีการสรงน้ำพระ แต่จะมีการเปลี่ยนเสนาฉัตรและธงตะขาบที่เสาหงส์ใหม่ทุกปีตามรอบ นอกจากนี้ยังมีพิธีใหญ่ประจำปีอีกหนึ่งพิธีคือ พิธีกินข้าวห่อซึ่งจัดในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๙ ของทุกปี

บน ปักธูปเทียนที่รอบเสาฉัตร
ล่าง ร้องเพลงหลังเสร็จพิธีเวียนศาลา

ภาษากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้อง

อ.ดร. กรกมล ธนะโรจน์รุ่งเรือง

อ.ศิวาพร พิรอด

อ.อุบลวรรณ สวนมาลี

ภาษากะเหรี่ยงเป็นภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า ซึ่งมีผู้พูดภาษากะเหรี่ยงอยู่ในไทยและพม่า แบ่งเป็นภาษาย่อยได้ ๘ ภาษา คือ ภาษากะเหรี่ยงสะกอ ภาษากะเหรี่ยงโปว์ ภาษากะยา หรือภาษากะเหรี่ยงบาเว ซึ่งยังสามารถแบ่งย่อยได้อีกหลายภาษา อาทิ ภาษากะเหรี่ยงเฌโก ภาษากะเหรี่ยงมอเบา แบ่งเป็นภาษาถิ่นได้อีก ๒ ภาษา คือ ภาษากะเหรี่ยงบิลีจี และภาษากะเหรี่ยงเดอมูฮา ภาษากะเหรี่ยงปาไลชิ

ภาษากะเหรี่ยงต้องสู้หรือตองทุ ภาษากะเหรี่ยงเวเวา นอกจากนี้ยังมีภาษากะเหรี่ยงสำเนียงอื่นๆ อีกเช่น

ภาษากะเหรี่ยงปะโอ ภาษากะเหรี่ยงกะยัน มีเสียงพยัญชนะต้น ๒๒ เสียง เป็นตัวสะกดได้ ๗ เสียง เสียงควบกล้ำมี ๓ เสียง คือ l r w สระมี ๑๓ เสียง และวรรณยุกต์ ๔ เสียง ไวยากรณ์ภาษากะเหรี่ยงมีการเรียงประโยคคล้ายภาษาไทย คือ แบบประธาน-กริยา – กรรม^๑

“กะเหรี่ยงโปว์” เป็นกลุ่มกะเหรี่ยงกลุ่มใหญ่ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย จากการศึกษาศึกษาประวัติศาสตร์ชนชาติกะเหรี่ยงพบว่า ชนชาติกะเหรี่ยงอพยพเข้ามาประเทศไทยหลายครั้ง ครั้งสำคัญคือ การอพยพเข้ามาในสมัยพระเจ้าอลองพญา ทำสงครามกวาดล้างชาวมอญ ซึ่งในช่วงนั้นชาวกะเหรี่ยงเป็นพันธมิตรกับมอญและอีกคราหนึ่งในปี ค.ศ. ๑๘๘๕ เมื่อจักรวรรดินิยม

¹<http://th.wikipedia.org/wiki> (สืบค้นเมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2562)

อังกฤษพยายามปราบปรามชาวกะเหรี่ยงโดยการนำของ กลุ่มจ๋อ ละพ่อที่ไม่ยอมรับอิทธิพลใดๆ ของอังกฤษ ความสัมพันธ์ระหว่าง กะเหรี่ยงและชาวไทย ปรากฏมากมายในเอกสารโบราณตั้งแต่สมัย อยุธยาจนถึงปัจจุบัน จากการศึกษาค้นคว้าหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง โปว์ การกระจายตัวอยู่หลายจังหวัดในภาคเหนือของประเทศไทย เช่นเดียวกับกะเหรี่ยงโปว์ในภาคตะวันตกที่อาศัยอยู่แถบจังหวัด ตาก อุทัยธานี สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี และ ประจวบคีรีขันธ์ ล้วนดำรงรักษาวิถีชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์ของชน ชาติกะเหรี่ยงโปว์ของตนได้ดี

ภาษากะเหรี่ยงโปว์ ภาษากะเหรี่ยงโปว์(ไผ่ลั่ว) มีหลาย สำเนียง ได้แก่ ภาษากะเหรี่ยงโปว์ตะวันออก ภาษากะเหรี่ยงโปว์ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาษากะเหรี่ยงโปว์เหนือ ภาษากะเหรี่ยงโปว์ตะวันตก ในส่วนของการเขียน ภาษา กะเหรี่ยงโปว์มีอักษรที่ใช้เขียนภาษากะเหรี่ยงมี ๔ แบบด้วยกันดังนี้ คือ

๑) อักษรไก่เขี่ย (Chicken-scratch; ภาษากะเหรี่ยง: lix hsau waiv หลี ซอ แหว) เป็นอักษรพื้นเมืองที่ประดิษฐ์โดยชาว กะเหรี่ยงเอง ไม่ได้คัดลอกจากอักษรของชนชาติใด ใช้บันทึก ประวัติศาสตร์และบทเพลงภาษากะเหรี่ยง ไม่เคยมีการใช้ใน ประเทศไทย

๒) อักษรที่มาจากอักษรพม่าหรืออักษรมอญ (ภาษากะเหรี่ยง: lix wa หลี วา) หรืออักษรขาว เป็นอักษรที่ใช้มากในพม่าและไทย ทั้งกะเหรี่ยงพุทธและกะเหรี่ยงคริสต์ แต่เริ่มเป็นที่เข้าใจยากในหมู่เยาวชน ตัวอย่างเช่น อักษรกะยา

๓) อักษรโรมัน (Romei โรมเ) ประดิษฐ์โดยบาทหลวงเอ็ดเวิร์ด กาลมอญ มิชชันนารีนิกายโปรแตสแตนท์ ที่เข้าไปเผยแพร่ศาสนาคริสต์ในพม่าเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๗๓ และแพร่หลายเข้าสู่ประเทศไทย บาทหลวงเซกินอตมิชชันนารีนิกายโรมันคาทอลิกจากฝรั่งเศส นำมาเผยแพร่ต่อในประเทศไทย และเขียนแบบเรียนภาษากะเหรี่ยงด้วยอักษรนี้ ใน พ.ศ. ๒๔๙๗ มีการเรียนการสอนภาษากะเหรี่ยงด้วยอักษรโรมันครั้งแรกในโรงเรียนบ้านแม่ปอน อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และมีการเผยแพร่ไปในหมู่กะเหรี่ยงคริสต์ในเขตภาคเหนือตอนบน

๔) อักษรไทย มีการนำอักษรไทยไปใช้เขียนภาษากะเหรี่ยงไว้สำหรับชาวกะเหรี่ยงโปว์ในประเทศไทย

ตำบลสองพี่น้อง เป็นตำบลหนึ่งใน ๖ ตำบลของอำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี พื้นที่เดิมเป็นป่าทึบมีแม่น้ำเพชรบุรีไหลผ่าน คนกะเหรี่ยงใกล้ชายแดนพม่าได้มาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินบริเวณนี้

คณะผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาษากะเหรี่ยงโปว์ที่หมู่ ๑ บ้านสองพี่น้อง เพื่อสำรวจการใช้ภาษาของชุมชนหมู่บ้านกะเหรี่ยงโปว์ พบว่า เนื่องจากชุมชนกะเหรี่ยงบ้านสองพี่น้องถือว่าเป็นชุมชนที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนเมือง ความก้าวหน้าในด้านคมนาคมและเทคโนโลยีการสื่อสารที่กระจายมาถึงหมู่บ้านในระยะหลายปีมานี้ ทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้านเรือน การประกอบอาชีพ การศึกษา วัฒนธรรม ฯลฯ เกิดความเปลี่ยนแปลง โดยชุมชนกะเหรี่ยงโปว์ดั้งเดิมที่เคยดำเนินชีวิตตามวิถีโปว์ผูกสังคมเมืองค่อยๆแทรกซึม จนกระทั่งความเป็นดั้งเดิมกำลังจะกลืนหายไป

ภาษากะเหรี่ยงโปว์ก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่ถูกหลอมรวมไปกับภาษาไทยปัจจุบัน โดยในการสำรวจการใช้ภาษากะเหรี่ยงครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้ทำการจัดทำแบบสอบถามการใช้ภาษาและทำการสัมภาษณ์ชาวชุมชนกะเหรี่ยง โดยการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด จำนวน ๒๐ คน โดยทางคณะผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการศึกษาข้อมูลออกเป็น ๒ ประเด็น คือ ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป และประเด็นการใช้ภาษา

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม
จำนวน ๒๐ คน

ปัจจัยทางสังคม		จำนวน
เพศ	หญิง	๑๒
	ชาย	๘
อายุ	๒๒-๕๙ ปี	๑๕
	๖๐ ปีขึ้นไป	๖
การศึกษา	ไม่มีวุฒិการศึกษา	๔
	ประถมศึกษา	๖
	มัธยมศึกษา	๕
	ปริญญาตรี	๕
อาชีพ	เกษตรกร	๑๒
	นักเรียน/นักศึกษา	๔
	ทอผ้า	๔
รายได้	ต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท	๑๒
	๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป	๔

ตารางที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน ๒๐ คน แบ่งเป็น เพศหญิง ๑๒ คน และเพศชาย ๘ คน ระดับอายุ ๒๒-๕๙ ปี จำนวน ๑๕ คน และอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๖ คน ระดับการศึกษามี ๔ กลุ่ม ได้แก่ ไม่มีวุฒิการศึกษา ๔ คน ประถมศึกษา ๖ คน มัธยมศึกษา ๕ คน และปริญญาตรี ๕ คน ในจำนวนนี้ประกอบอาชีพเกษตรกร ๑๒ คน นักเรียน/นักศึกษา

๔ คน และทอผ้า ๔ คน รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า ๕,๐๐๐ บาท
จำนวน ๑๒ คน และ ๕,๐๐๐ บาทขึ้นไป จำนวน ๔ คน

ส่วนที่ ๒ ประเด็นการใช้ภาษา

ในส่วนของการสอบถามเรื่องประเด็นการใช้ภาษา คณะผู้
ศึกษาได้จัดหัวข้อภาษาออกเป็น ๔ หัวข้อใหญ่ๆ โดยเน้นการใช้คำ
ประโยค และ การใช้ภาษาให้เหมาะสมกับสถานะผู้รับสาร ดังนี้

๒.๑ การใช้ภาษากะเหรี่ยงที่สนทนาเฉพาะในครอบครัว
พบว่า มีการแบ่งการใช้ภาษาตามความอาวุโสในครอบครัวเช่น
ถ้าหากสนทนากับผู้ที่มีอายุมากกว่าและอายุเท่ากัน ส่วนใหญ่ใช้
ภาษากะเหรี่ยง และถ้าหากสนทนากับสมาชิกในครอบครัวที่มีอายุ
น้อยกว่า เช่น ลูกหลาน ก็จะใช้ภาษาไทยปะปนไปในการสนทนา
เนื่องจากสมาชิกในครอบครัวที่อายุน้อย ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษา
ภาษาไทย และชีวิตประจำวันก็มักจะคลุกคลีภาษาไทยมากกว่า
ภาษากะเหรี่ยง อย่างเช่น การสนทนากับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียน
การสนทนากับครูผู้สอน การสนทนากับบุคคลภายนอก เป็นต้น
ฉะนั้นจึงเกิดความเคยชินกับการพูดภาษาไทยมากกว่า

๒.๒ การใช้ภาษากะเหรี่ยงที่สนทนาบุคคลภายนอก
ครอบครัว พบว่า ในการใช้ภาษากับเพื่อนบ้าน คนในชุมชนหรือคน
ในพื้นที่ ส่วนใหญ่มักจะใช้ภาษากะเหรี่ยงปะปนไปกับภาษาไทย
ส่วนการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่รัฐ หรือคนนอกพื้นที่ มีการใช้ภาษาไทย
๑๐๐ % โดยไม่มีการปะปนภาษากะเหรี่ยงเลยแม้แต่น้อย ทั้งนี้จะ

เห็นได้ว่า การสนทนากับเพื่อนบ้าน หรือคนในชุมชน ที่มีการใช้ภาษากะเหรี่ยงปะปนกับภาษาไทย อาจเกิดจากการปะปนของชาติพันธุ์ เช่น การแต่งงานระหว่างชาวไทยและชาวกะเหรี่ยง เวลาผ่านไปเกิดการใช้ภาษาที่ผสมผสานกัน เช่น พี่แก้ว ท้าวพรหม ซึ่งพื้นเพดั้งเดิมเป็นคนภาคเหนือ และแต่งงานกับคนกะเหรี่ยงในพื้นที่ พี่แก้วสามารถฟังภาษากะเหรี่ยงได้ แต่ไม่สามารถพูดได้ ภาษาที่ใช้ในครอบครัวและชุมชนจึงต้องมีภาษาไทยเข้ามาช่วย

๒.๓ การใช้คำหมวดต่างๆของภาษากะเหรี่ยง ในส่วนนี้ คณะผู้ศึกษาได้จัดหมวดหมู่ของคำในภาษากะเหรี่ยงออกเป็น ๗ หมวด คือ หมวดร่างกาย หมวดคำเรียกญาติ หมวดสี หมวดสัตว์ หมวดพืชผักผลไม้ หมวดคำกริยา และหมวดคำธรรมชาติ ผลการใช้คำในหมวดต่างๆปรากฏดังนี้

๑) หมวดร่างกาย

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
ผม	คูซ่ง	หัว	คูคัย
หน้าผาก	มีเม็ง	คอ	คูบอง
คิ้ว	มีซ่ายาง	มือ	จู้ง
ตา	-	ไหล่	ซิง
ปาก	บูเพ็ง	หลัง	หยางเคย, ขู่ซ้าง
หู	นาอูง	แขน	จู้ง
ฟัน	เม้	ขา	คาง
จมูก	หน้าฟู่	เท้า	คางจ้าย
มือจับ	จุงฟ้อง		

๒) หมวดคำเรียกญาติ

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
ปู่	พุง	ป้า	พี่ย
ย่า	เพีย	น้า	มั่งใจ
ตา	พุง	อา	มั่งป้อ
ยาย	เพีย, พี่ย	หลานสาว	ลีย
น้องสาว	พั่ง	หลานชาย	ลีย
น้องชาย	เว	ลูกเขย	มะ
พี่ชาย	เว่ยใจ	ลูกสะใภ้	เยอดี
พี่สาว	พางโอ	พ่อตา	มีจาคัว
ลูกชาย	ผู่กวา	แม่ยาย	มีจามี
ลูกสาว	ผู่มีง	อาสะใภ้	มั่งป้อมา
พ่อ	พา	สามี	เหยอวา
แม่	มู	ภรรยา	เหยอมา
ลุง	มั่งใจ		

๓) หมวดลี

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
แดง	โว	ฟ้า	ยี้
ขาว	อูวา, อัว	เหลือง	บั่ง
ดำ	เจ็ง	ส้ม	บั่ง
เขียว	ยี้	ชมพู	ชมพู
เงิน	จี (วัตถุ, ธนบัตร)	ทอง	ทอง
น้ำเงิน	ล่า	เขียวอ้อ	ยี้กี้
ม่วง	ล่า	ดำปี๋	เจ็งเผอเล็ง
แดงจัด	ไวย้งดูง	ขาวจืด	อัวะผะ

๔) หมวดสัตว์

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
สุนัข	ทูย	เปิด	ทูทา
แมว	มัยโย	ผีเสื้อ	กีกองเปย
วัว	เฉอะเน่อ	ผึ้ง	ผึ้ง
ควาย	เป็นนา	แมลงวัน	แมลงวัน
ไก่	ช่าง	ยุ่ง	จิจอง
นก	ตู้	ลิง	ชะโอะ
งู	วุง	เสือ	คี
ปลา	ยา	หมู	ฤ
ช้าง	กะช่าง	หมี	ผ่งทาง
เต่า	ต่าว	หอย	คลู้
ปู	ซ้าย	กบ	ถี้

๕) หมวดพืชผักผลไม้

ขนุน	หนุ่ยชา	พริก	ฉี่งเย
สับปะรด	หน้าหละ	ผักชี	โพ่เก
มะละกอ	กองจีย	ต้นหอม	ต้นหอม
มะขาม	หมั่งคลอซ่า	สระแหน่	สระแหน่
มะกรูด	มะกูก	ผักบุ้ง	ผักบุ้ง
ตะไคร้	วังยี้ย	คะน้า	คะน้า
หัวปลี	ตะกั่ว	ข้าว	ข้าว
ฝรั่ง	ลำก่าซ่า	หน่อไม้	ป้าง
มะนาว	ปละนองกาย	เห็ด	เค็ง
ทุเรียน	ทุเรียน	มะเขือ	หย่างซ่า
กระเทียม	กะเทียม	มะม่วง	มุซ่า
บวบ	บวบ	แตงกวา	กายซ่า

๖) หมวดคำกริยา

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
กิน	อั้ง	อ่าน	โพ
นั่ง	ทีนา , ชึงนัง	เขียน	ภุยเลี้ย
นอน	มีย	วิ่ง	ฟั้ง
เดิน	จ้าย	เดิน	-
ดู	ยู	ทิว	สะวูย
จับ	ฟ้อง	อิม	เบลโหย
ขุด	เคอจะเผอ	ร้องไห้	จ๊าง
โกรธ	จำท่าง	ตาย	ชีย
รัก	สะบ๊า	ฟัง	โจนา
อึ้ง	นีย	ทอดผ้า	หมาท๊า
หัวเราะ	นีย	เย็บผ้า	ฉ่ายซ้าย
พูด	คลาย		

๗) หมวดคำธรรมชาติ

ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง	ภาษาไทย	ภาษากะเหรี่ยง
ดิน	ลาอูบีย	ภูเขา	คูลอง
น้ำ	ทัย	แม่น้ำ	ทัยขลุ
ลม	กะมิงโต	ทุ่งนา	เซยเพิง
ไฟ	มี/มี๊	หญ้า	นาง
พระอาทิตย์	มิงมิ	ป่า	ยา
พระจันทร์	ลา	ต้นไม้	เซี้ย
ทราย	หมิ	ทะเล	บียนาย
ฝน	ทิเจิง	ฤดูหนาว	เซออง
ท้องฟ้า	หมอกู้	ฤดูฝน	คิเซอ
ดาว	ซ่า	ฤดูร้อน	ชะคู้

จากการสำรวจการใช้คำในหมวดต่างๆของภาษากะเหรี่ยง
โปว์ในชุมชนหมู่บ้านสองพี่น้อง เราสามารถแยกประเด็นข้อสังเกต
การใช้คำในหมวดต่างๆเป็น ๓ ประเด็น คือ

๑) คำที่ใช้ในชีวิตประจำวันบางคำไม่ปรากฏเป็นภาษา
กะเหรี่ยง จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่สามารถบอก
คำง่ายๆที่ใช้โดยทั่วไปเป็นภาษากะเหรี่ยงได้ โดยเฉพาะในหมวด
ของพืชผักผลไม้ เช่น คำว่า ผักกูด ทุเรียน ต้นหอม ผักบุ้ง เป็นต้น
จะสังเกตได้ว่า คำเหล่านี้คือคำใหม่ที่ไม่ปรากฏในฐานคำศัพท์เดิม
ของภาษากะเหรี่ยง แต่เกิดจากการสร้างคำใหม่ๆจากสิ่งที่เกิดขึ้น
ใหม่ การรับรู้ครั้งแรกของคำศัพท์เหล่านี้มาจากภาษาไทย ซึ่งเกิด
จากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน อิทธิพลการใช้ภาษาไทยเป็นส่วน
ใหญ่ทำให้ผู้ใช้ภาษามักจะเกิดความเคยชินในการเรียกขานคำ
เหล่านั้น

๒) การใช้คำศัพท์แบบหนึ่งคำหลายความหมาย อย่างเช่น
สีที่มีความใกล้เคียงกัน ภาษากะเหรี่ยงมักจะใช้คำเรียกเดียวกัน
เช่น สีม่วง และสีน้ำเงิน จะเรียกเหมือนกันว่า ล่า สีเหลืองและสี
ส้ม เรียกว่า บัง เหมือนกัน

๓) การแยกคำเรียกตามลักษณะรูปร่างของสิ่งของนั้น
อย่างเช่น คำว่า ข้าว ที่หมายถึง ข้าวสวย เรียกว่า มี ส่วนต้นข้าว
เรียกว่า ข้าว โดยจากการสัมภาษณ์และสอบถามเหตุผลในการใช้
คำเรียกนี้ ชาวบ้านส่วนใหญ่บอกว่า คำศัพท์ที่มีการแยกคำเรียก

ตามลักษณะรูปร่างของสิ่งของ ส่วนมากเป็นคำดั้งเดิมที่มาจากรากศัพท์โบราณซึ่งเป็นคำโดด ปัจจุบันใช้กันน้อยมาก แทบจะไม่มีใครใช้เลยก็ได้ และมักจะกระจายไปในรูปคำคำนามเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะการเรียงคำเข้าประโยคของภาษากะเหรี่ยง

โครงสร้างพื้นฐานของการเรียงประโยคในภาษากะเหรี่ยงเหมือนกับภาษาไทย นั่นคือ ประธาน-กริยา-กรรม (Subject-Verb-Object) เช่น เหยอ บ้าสะ เนอ แปลว่า ฉัน รัก เธอ แต่จะแตกต่างด้านโครงสร้างคำหลักและคำขยาย ซึ่งตำแหน่งคำหลักในภาษากะเหรี่ยงมักจะวางไว้หลังคำขยาย เช่น เนื้อหมู จะเรียกว่า โถ่ หยะ แปลว่า หมู+เนื้อ ในที่นี้ คำว่า หมู ทำหน้าที่ขยายคำหลัก เนื้อ ในส่วนโครงสร้างคำหลักกับคำขยายนี้เหมือนกับโครงสร้างคำหลักและคำขยายในภาษาจีน

ทั้งนี้อย่างที่ทราบกันดีว่า ภาษากะเหรี่ยง เป็นภาษาที่อยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต เป็นตระกูลของภาษาที่มีการรวมภาษาจีนและตระกูลภาษาย่อยทิเบต-พม่า การใช้ประโยคและโครงสร้างต่างๆจึงมีความคล้ายคลึงกัน แต่เดิมนั้น การสร้างภาษาทิเบต-พม่าดั้งเดิมมักจะใช้ข้อมูลจากวรรณคดีภาษาทิเบตและพม่านำมาใช้ แต่ภาษาจีนถูกจัดเข้าเป็นกลุ่มย่อยของตระกูลภาษาย่อยทิเบต-พม่า เพราะมีความสัมพันธ์กันระหว่างภาษาจีนกับภาษาทิเบต เช่น ลักษณะคู่ขนานระหว่างภาษาจีนโบราณกับภาษาทิเบตสมัยใหม่ และมีรากศัพท์ที่คล้ายคลึงกัน

การใช้ภาษากะเหรี่ยงโปว์ในชุมชนกะเหรี่ยงหมู่บ้านสองพี่น้องยังคงได้รับอิทธิพลจากรากศัพท์เดิม แต่เนื่องจากการขยายความก้าวหน้าในด้านสาธารณูปโภคและเทคโนโลยีต่างๆที่เข้ามาทำให้การใช้ภาษากะเหรี่ยงโปว์ในชุมชนกะเหรี่ยงเกิดการเปลี่ยนแปลง ตั้งแต่การใช้ภาษาระดับคำ ประโยค หรือแม้แต่การสนทนาทั่วไป ทีมผู้วิจัยพบว่า ปัจจุบันถึงแม้ชุมชนชาวกะเหรี่ยงสองพี่น้องยังคงรักษาการใช้ภาษากะเหรี่ยง โดยจะเน้นการใช้ภายในครอบครัวและชุมชนชาติพันธุ์เดียวกันก็ตาม แต่การพัฒนาการเรียนการสอนภายใต้บริบทภาษาไทย ส่งผลให้เยาวชนรุ่นหลังมีความท่างเหินภาษาดั้งเดิม ภาษาคือแหล่งกำเนิดวัฒนธรรม การละเลยภาษาซึ่งถือเป็นรากเหง้าของของตัวเอง อาจจะนำมาซึ่งการสูญหายทางวัฒนธรรมก็เป็นได้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มภาษากะเหรี่ยง. [ออนไลน์]. “ภาษากะเหรี่ยง”. [สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๒]
<https://th.wikipedia.org/wiki>.
- บุหลัน รันตี.(๒๕๕๒).กะเหรี่ยง ผู้พิทักษ์หัวเมืองตะวันตก.สำนักพิมพ์บ้านหนังสือ.
กรุงเทพฯ.
- ฝ่ายอุทยานการศึกษา สำนักการศึกษาต่อเนื่องมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
[ออนไลน์]. “กะเหรี่ยงโปว์ :
ชนชาติต่างถิ่นในแดนไทย”. [สืบค้นเมื่อวันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๖๒].
<http://web๒.stou.ac.th/oce/edupark/?p=๑๒๔๕>
- ฐานข้อมูลองค์ความรู้แม่น้ำเพชรบุรี.[ออนไลน์]. “ประเพณีข้าวห่อกะเหรี่ยง (แก่งกระจาน) ”. [สืบค้นวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒]
<https://catlovecatza.wordpress.com/tag/ประเพณีข้าวห่อกะเหรี่ยง>.
- ฟอน เปรมพันธุ์, จักกฤษ โพธิ์แพงพุ่ม, สุพรรณิ โพธิ์แพงพุ่ม, จุไรรัตน์ เพ็ญโงก.(๒๕๖๐).
“ภูมิปัญญากะเหรี่ยงกาญจนบุรี”. กาญจนบุรี:มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ภาคผนวก
ผู้บอกภาษา ภาษากะเหรี่ยง บ้านสองพี่น้อง

คุณยายเจียด
อายุ ๗๗ ปี

คุณป้าอวก
อายุ ๖๘ ปี

คุณยายโพ
อายุ ๘๓ ปี

คุณป้าเหมะ ดาวตรง
อายุ ๖๙ ปี

คุณป้าสมศรี เป็งใจหาญ
อายุ ๖๙ ปี

บน คุณน้ำแก้ว ท้าวพรหม และคุณน้ำสุริน ดาวตรง

ล่าง คุณพิศุณิสา แก่นเสน่ห์ อายุ ๕๐ ปี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยงโปว์
บ้านสองพี่น้อง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี
อ.ภัทรา อัตตวิริยะสกุล

ผ้าทอกะเหรี่ยงสองพี่น้อง

การทอผ้าของหญิงชาวกะเหรี่ยงโปว์ในพื้นที่บ้านสองพี่น้อง จะใช้ “กี่เอว” ในการทอ โดยทุกบ้านจะมีกี่เอวไว้ใช้ทอผ้า และ หญิงชาวกะเหรี่ยงโปว์จะทอผ้าอยู่ที่บ้านของตนเอง ในอดีตจะใช้เส้นด้ายจากฝ้ายธรรมชาติ ซึ่งย้อมด้วยสีธรรมชาติมาใช้ในการทอผ้า โดยผ้าทอที่ได้จะมีหน้ากว้างประมาณ ๒๐-๓๕ เซนติเมตร ยาวตั้งแต่ ๑๐๐ - ๑๖๐ โดยผ้าทอที่ได้จากการทอจะนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อกะเหรี่ยงของทั้งชายและหญิง ผ้าถุงกะเหรี่ยงของผู้หญิง ย่ามกะเหรี่ยง และของใช้อื่นๆทั่วไป

การใช้กี่เอวทอผ้าของสตรีชาวกะเหรี่ยงโปว์

ปัจจุบัน กลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้อง มีสมาชิก ๑๐ คน เป็นสตรีสูงอายุเป็นหลัก

มีนางพรกมล ปัญญาสร้างสรรค์ หรือ พี่หมวย เป็นหัวหน้ากลุ่ม

ในปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มที่วางจำหน่ายมีดังนี้

๑. ผ้าทอผ้าฝืน
๒. ย่ามกะเหรี่ยง
๓. ชุดกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม ทั้งเสื้อและผ้าถุง
๔. กระเป๋าใส่ของใบเล็ก
๕. ผ้าพันคอ

สมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้อง

เสื้อกะเหรี่ยงบุรุษ เสื้อกะเหรี่ยงและผ้าถุงสตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ในฐานะเป็นสถานศึกษาและผู้สนับสนุนการอนุรักษ์และพัฒนา ส่งเสริมการต่อยอดองค์ความรู้พื้นถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี เล็งเห็นความสำคัญขององค์ความรู้ภูมิปัญญาการทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์ในพื้นที่บ้านสองพี่น้อง และเห็นว่าหากสามารถพัฒนาองค์ความรู้ด้านการทอผ้ากะเหรี่ยงได้ก็จะสามารถต่อยอดไปถึงการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนได้อีกด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ จึงได้มอบหมายให้กลุ่มงานบริการวิชาการ จัดทำโครงการบูรณาการพันธกิจสัมพันธ์เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีโครงการย่อยคือโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้องเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชน

โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงโปว์ บ้านสองพี่น้องเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนนั้น เข้าทำงานร่วมกันกับกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้อง โดยมีการลงพื้นที่ ของคณะทำงานพูดคุยกับสมาชิกกลุ่มทอผ้าเพื่อพูดคุยถึง แนวทางการดำเนินงานและผลที่คาดว่าจะได้รับ โดยโจทย์ของ การพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงในครั้งนี้ได้ข้อสรุปร่วมกัน คือ ผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่แปลกใหม่ทันสมัย ง่ายต่อการซื้อขายและใช้งาน แสดงให้เห็นถึงความสวยงามของผ้าทอ

กะเหรี่ยงโปว์ และง่ายต่อการผลิตและตัดเย็บขายเองโดยสมาชิกกลุ่ม

จากโจทย์ที่ได้กล่าวมาแล้ว คณะทำงานจึงได้ทำการพัฒนาออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอกะเหรี่ยงโปว์ เป็นกระเป๋าใส่ของ ๒ รูปแบบ คือ

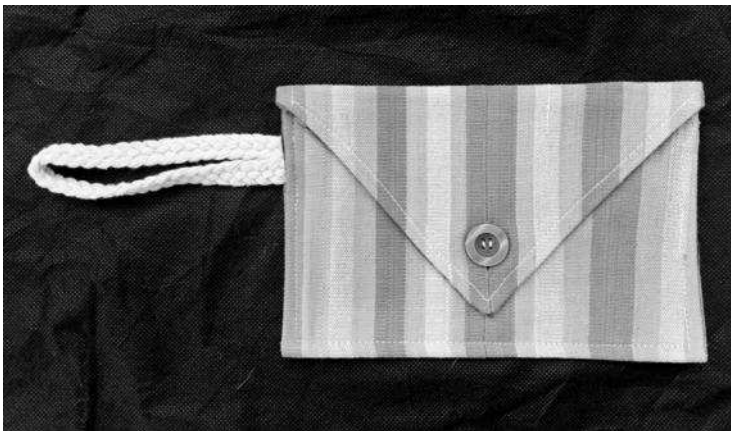
รูปแบบที่ ๑ กระเป๋าถือ (Paper bag style handel bag) เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้งมีฐานตั้งได้ พับและปิดปากกระเป๋าด้วยกระดุม โดยรูปแบบของกระเป๋าถือแบบที่ ๑ นี้ ได้แรงบันดาลใจมาจากถุงกระดาษใส่ของที่มีความเรียบง่ายและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อมาผสมผสานกับลวดลายที่สวยงามของผ้าทอกะเหรี่ยงจึงได้กระเป๋าใส่ของที่มีความเก๋ แปลกใหม่ และง่ายต่อการใช้งาน

กระเป๋าแบบที่ ๑ กระเป๋าถือ (Paper bag style handel bag)

รูปแบบที่ ๒ กระเป๋าล้วงมือ (Clutch bag) เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอนพับแบบซองจดหมาย ปิดด้วยกระดุม มีเชือกใช้คล้องข้อมือ โดยรูปแบบของกระเป๋าดังกล่าวนี้ ได้แรงบันดาลใจมาจากโอริกามิ หรือศิลปะการพับกระดาษของญี่ปุ่น จึงมีรูปลักษณะที่มีความเรียบง่าย ทันสมัย และสวยงาม มีขนาดที่พอเหมาะไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป สามารถใส่ได้ของเล็กๆ และพกติดตัวไปได้เพื่อความสะดวกสบาย

กระเป๋าสองแบบที่ ๒ กระเป๋าสองมือ (Clutch bag)

โดยการพัฒนาออกแบบกระเป๋าทัง ๒ แบบจากผ้าทอ
กะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้องโดยกลุ่มงานบริการวิชาการนั้น
ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์และประสบ
ความสำเร็จเป็นอย่างดี โดยหลังจากนี้กลุ่มงานบริการวิชาการ
โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการตลาด จะมีการพัฒนาช่องทางการขาย
หรือพัฒนาด้านการตลาดต่อไป โดยคณะทำงานคาดว่ากระเป๋า
ที่ผลิตออกมานั้นสามารถขายได้ และผู้บริโภคจะหันมาสนใจผ้าทอ
ที่สวยงามจากกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยงโปว์บ้านสองพี่น้องมากยิ่งขึ้น
ส่งผลถึงรายได้ของกลุ่มที่จะมีมากขึ้น ต่อยอดไปถึงการเพิ่มรายได้
และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สืบต่อไปถึงการ
อนุรักษ์องค์ความรู้ด้านการทอผ้ากะเหรี่ยงให้เป็นที่ยุ้จักและสืบทอด
ต่อไปถึงคนรุ่นใหม่ได้ทราบนานเท่านาน

การถ่ายทอดการปลูกผักอณามัยและผักปลอดภัย
ชุมชนสองพี่น้อง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

อ.ดร.ชมดาว ขำจริง

อ.ทิพย์สุตา ชงัดเวช

๑. การอบรมให้ความรู้การปลูกผักอนามัยและปลอดภัย

เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๒ มีการอบรมให้ความรู้การปลูกผักอนามัยและปลอดภัย ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกผักกูดผู้ที่สนใจ และนักศึกษาสาขาวิชาเกษตรศาสตร์ รวมจำนวน ๒๘ คน ณ สถาบันการเงินชุมชนบ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอกำแพงแสน จังหวัดเพชรบุรี โดยมี คุณปิยนันท์ พวงจันทร์ นักวิชาการเกษตรปฏิบัติการ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ ๕ กรมวิชาการเกษตร เป็นวิทยากร ซึ่งในการอบรม

ผู้เข้าอบรมได้รับความรู้เกี่ยวกับ มาตรฐานสินค้าเกษตร (Good Agricultural Practice : GAP) ตลอดจนวิทยากรได้ลงพื้นที่ฟาร์มเกษตรกรคุณธนพร เอี่ยมสมัย และคุณวิรัช ดีวี เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางปฏิบัติในการขอ GAP โดยเมื่อเสร็จสิ้นการอบรมเกษตรกรทั้ง ๒ ท่าน ได้มีการส่งเอกสารเพื่อขอ GAP ซึ่งปัจจุบันอยู่ในขั้นตอนการรอเจ้าหน้าที่มาตรวจแปลงปลูก (ภาพชุดที่ ๑ และภาพชุดที่ ๒)

ภาพชุดที่ ๑ การอบรม การปลูกผักอนามัยและปลอดภัย

ภาพชุดที่ ๒ วิทยาการลงพื้นที่ฟาร์มเกษตรกรตัวอย่าง

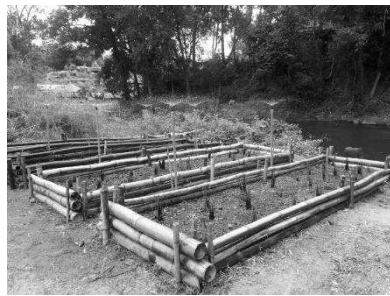
๒. การทำแปลงสาธิตปลูกผักกูด

คณะเทคโนโลยีการเกษตร ได้รับมอบหมายจากทางมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เกี่ยวกับการทำแปลงสาธิตการปลูกผักกูด ซึ่งได้ทำแปลงปลูก ณ แปลงปลูกผักกูดคุณธรรม เอี่ยมสมัย เนื่องจากมีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมโดยมีลักษณะเป็นพื้นดินปนทราย และใกล้แหล่งน้ำ โดยแปลงปลูกมีขนาดกว้าง ๑ เมตร ยาว ๔ เมตร สูง ๐.๓ เมตร จำนวน ๔ แปลง แต่ละแปลงใส่วัสดุปลูกได้แก่ ขุยมะพร้าว กาบมะพร้าวสับ แกลบดำ ดิน ทราย และปุ๋ยคอก ๑ แปลง ปลูกผักกูด ๒๖ หน่อ และได้มีการเดินระบบน้ำแบบอัตโนมัติ ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ เป็นต้นมา ซึ่งการดูแลนั้นผู้ดำเนินงานได้มีการถอนหญ้าทุกสัปดาห์ และใส่ปุ๋ยคอก (ปุ๋ยขี้ไก่)

เดือนละ ๒ ครั้ง ซึ่งผักกูดที่ปลูกในแปลงสาธิตมีการเจริญเติบโตได้ดี
และเริ่มมีการแตกหน่อใหม่
(ภาพชุดที่ ๓ ถึงภาพชุดที่ ๗)

ภาพชุดที่ ๓ การเตรียมสถานที่ทำแปลงสาธิตปลูกผักกูด

ภาพชุดที่ ๔ การทำแปลงสาธิตปลูกผักกูด

สัปดาห์ที่ ๑

สัปดาห์ที่ ๒

สัปดาห์ที่ ๓

สัปดาห์ที่ ๔

สัปดาห์ที่ ๕

สัปดาห์ที่ ๖

สัปดาห์ที่ ๗

ภาพชุดที่ ๕ การ
เจริญเติบโตของผักกูด
ในแปลงสาธิต

ภาพชุดที่ ๖ การดูแลแปลงผักกูด

ภาพชุดที่ ๗ การแตกหน่อใหม่ของผักกูดในแปลงสาธิต (สัปดาห์ที่ ๘)

๓. การศึกษาดูงาน การบรรจุ การยืดอายุผัก และสร้าง เครือข่ายตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์

เมื่อวันที่ ๗ – ๘ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผู้ดำเนินงาน เกษตรกร ผู้ปลูกผักกูด และนักศึกษาผู้รับผิดชอบการดูแลแปลงสาธิต รวม ๑๘ คน ได้ศึกษาดูงานการผลิตผักปลอดภัย การบรรจุ และการยืดอายุผัก ณ ฟาร์มสมเกียรติผักออร์гой โดยทราบถึงขั้นตอน และวิธีการผลิตผักปลอดภัยที่สามารถใช้สารเคมีได้ แต่สารเคมีนั้น ต้องเป็นสารเคมีที่ไม่อยู่ในกลุ่มต้องห้าม และต้องมีระยะเวลา เก็บเกี่ยวหลังจากที่มีการฉีดสารเคมีตามข้อกำหนด ตลอดจนได้ เรียนรู้ถึงกระบวนการรับผักจากเกษตรกร การล้าง คัดแยก และการบรรจุภัณฑ์เพื่อจำหน่ายไปยังห้างสรรพสินค้า เช่น แม็คโคร นอกจากนี้ยังได้ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการปลูกผักแบบอินทรีย์ ณ ปทุมออร์แกนิกฟาร์ม มีการปลูกพืชผักแบบผสมผสาน และปลูก โดยไม่มีการใช้สารเคมี นอกจากนี้เกษตรกรยังได้มีการประสานงาน เบื้องต้นเกี่ยวกับการจัดส่งผักกูดไปจำหน่ายยังตลาดสามพราน โมเดล (ภาพชุดที่ ๘ ถึงภาพชุดที่ ๑๗)

ภาพชุดที่ ๘ ห้องปฏิบัติการตรวจสอบสารตกค้างในผักฟาร์มสมเกียรติผักอรัญ

ภาพชุดที่ ๙ ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและเก็บสิ่งของของพนักงาน

ภาพชุดที่ ๑๐ ห้องล้างผัก ฟาร์มสมเกียรติผักอรัญ

ภาพชุดที่ ๑๑ ศึกษาดูงานการตัดแต่งผัก ณ ฟาร์มสมเกียรติผักออร์แกนิก

ภาพชุดที่ ๑๒ ศึกษาดูงานการบรรจุและการเก็บรักษาผัก
ณ ฟาร์ม สมเกียรติ ผักออร์แกนิก

ภาพชุดที่ ๑๓ ศึกษาดูงานการปลูกผักปลอดสารพิษ
ณ ฟาร์ม สมเกียรติ ผักออร์แกนิก

ภาพชุดที่ ๑๔ ศึกษาดูงานการปลูกผักอินทรีย์ และการทำปุ๋ยคอก
ณ ปฐมออร์แกนิกฟาร์ม

ภาพชุดที่ ๑๕ ศึกษาดูงานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภายในฟาร์ม
ณ ปฐมออร์แกนิกฟาร์ม

ภาพชุดที่ ๑๖ ศึกษาดูงานการคัดเลือกและเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์
ณ ปฐมออร์แกนิกฟาร์ม

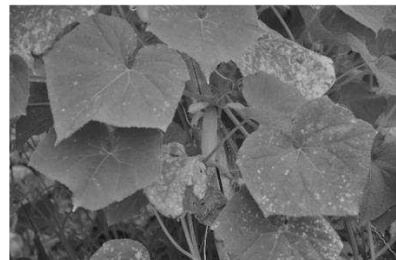
ภาพชุดที่ ๑๗ ทำน้ำหมักชีวภาพ ณ ปฐมออร์แกนิกฟาร์ม

๔. ผลผลิตทางการเกษตรประเภทอื่น ๆ จากเกษตรกร ที่มีแปลงปลูกผักกูด

ในชุมชนตำบลสองพี่น้อง นอกจากจะปลูกผักกูดแล้ว ยังมีผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ เช่น ไม้ผล ได้แก่ ทุเรียน กระท้อน ละมุด มะยงชิด กลัวยเลียบมีอนาง กลัวยน้ำว้า กลัวยหอม กลัวยหักมุก กลัวยไข่ เงาะ มังคุด มะม่วงหาวมะนาวโห่ มะขามเปรี้ยว มะพร้าวน้ำหอม หม่อน แก้วมังกร มะละกอ ขนุน ชมพู่มะม่วง สับปะรด ส้มโอ หมากเม่า พืชผักสวนครัว ได้แก่ พริกลาว มะเขือพวง มะนาว ข่า ตะไคร้ ชะอม ถั่วฝักยาว แตงกวา พริกไทย ดีปลี กะเพรา พลุ แมงลัก ว่านหางจระเข้ ต้นยอ ไม้ดอก ได้แก่ ต้นดาวเรือง นอกจากนี้ ยังมีการปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล เช่น มะระ ข้าวโพด เป็นต้น ซึ่งเป็นการปลูกแบบผสมผสาน ใน ๑ แปลงปลูก จะมีพันธุ์ไม้อย่างน้อย ๓ ชนิด โดยในบางแปลงมีการแบ่งปลูกพันธุ์ไม้ต่าง ๆ เป็นสัดส่วน และบางแปลงมีการปลูกผสมผสานเพื่อให้มีผลผลิตเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี

๕. การรวมกลุ่มทางการเกษตรของชุมชนบ้านสองพี่น้อง

ชุมชนบ้านสองพี่น้องได้มีการรวมกลุ่มเกี่ยวกับการทำ
การเกษตร จำนวน ๒ กลุ่ม ได้แก่

๑. กลุ่มเกษตรปลอดภัย เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกร
ที่ปลูก ผักกูด มะนาว สับปะรดทุเรียน เงาะ มังคุด มะพร้าว น้ำหอม
กล้วยชนิดต่าง ๆ และพืชผลชนิดอื่น ๆ

๒. กลุ่มขยายพันธุ์พืช เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกร
เกี่ยวกับการทำ การปักชำ การตอนกิ่ง การเพาะเมล็ด

บ้านสองพี่น้อง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี

การพัฒนาสูตรอาหารจากผักกูด

อ. ธนิตา ขาญชัย

ดร.พรอริยา ฉิรินัง

คุณค่าทางโภชนาการ

คุณค่าทางโภชนาการของผักกูด ต่อ 100 กรัม

พลังงาน	เส้นใย อาหาร	แคลเซียม	ธาตุเหล็ก	ฟอสฟอรัส	วิตามิน
19 กิโลแคลอรี	1.4 กรัม	5 มิลลิกรัม	36.3 มิลลิกรัม	35 มิลลิกรัม	วิตามินเอ วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 วิตามินบี 3

ผัดไทยกุ้งสดผักกูด

เครื่องปรุง

- ก๋วยเตี๋ยวเส้นเล็ก 100 กรัม
ชนิดแบบแช่น้ำพอนุ่ม
- กุ้งกุลาดำ 5 ตัว
แกะเปลือก ชักเส้นดำ
ผ่าหลัง เอาหางออก
- ไข่ไก่ 2 ฟอง
- เต้าหู้แข็งหั่นชิ้นเล็ก 1/2 ถ้วย
- ผักกูด 1 ถ้วย
- กุยช่ายหั่นท่อนสั้น 1/4 ถ้วย
- มะนาว 1 ลูก
- ถั่วงอกเด็ดหาง 1 ถ้วย
- หัวไชโป๊สับ 1/4 ถ้วย
- ถั่วลิสงคั่วบดหยาบ 2 ช้อนโต๊ะ
- หอมแดงไทยสับ 1 ช้อนโต๊ะ
- กระเทียมสับ 1 ช้อนโต๊ะ
- น้ำตาลมะพร้าว 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำปลา 2 ช้อนโต๊ะ
- น้ำมะขามเปียก 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำมันพืช 1/4 ถ้วย

น้ำปรุงรส

- น้ำตาลทราย 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำมะขามเปียก 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำปลา 1 ช้อนโต๊ะ
- พริกป่น 1/8 ช้อนชา

วิธีทำ

วิธีทำน้ำปรุงรส

1. ผสมน้ำปลา น้ำตาล น้ำมะขามเปียก เข้าด้วยกัน คนพอละลาย
2. ยกขึ้นตั้งไฟ ใช้ไฟปานกลาง เคี่ยวพอข้น
3. เติมพริกป่น
4. ยกลงจากเตา

วิธีทำ

1. ใส่น้ำมันลงในกระทะ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่หัวหอม กระเทียม ผัดให้หอม ใส่กุ้งผัดสักครู่ ตักออก
2. ใส่เส้นก๋วยเตี๋ยวพรมน้ำเล็กน้อยผัดให้เส้นนุ่ม
3. ใส่เต้าหู้ หัวไชโป๊ ใส่น้ำปรุงรส ผัดเร็ว ๆ ให้เข้ากัน
4. กั้นเส้นไว้ข้าง ๆ กระทะ แล้วใส่น้ำมันพืช 2 ช้อนโต๊ะ ตอกไข่ใส่ คนให้กระจายบาง ๆ พอไข่สุกกลับเส้นลงมากลบไข่ ใส่กุยช่าย ถั่วงอก ผักกูดลวก ถั่วลิสง ผัดให้เข้ากัน ตักใส่จาน
5. เสิร์ฟกับถั่วงอก ต้นกุยช่าย หัวปลี น้ำตาลทราย มะนาวผ่าซีก พริกป่น ใบบัวบก

หมายเหตุ ทำน้ำปรุงรสไว้ก่อน

แกงส้มผักกูด

เครื่องปรุง

น้ำพริกแกงส้ม

- พริกแห้ง 15 เม็ด
- เกลือป่น 2 ช้อนชา
- หัวหอมหั่นหยาบ ๆ ½ ถ้วย
- กระเทียมหั่นหยาบ ๆ ¼ ถ้วย
- กะปิ 2 ช้อนชา
- กุ้งต้ม 50 กรัม

แกงส้ม

- กุ้งสด 500 กรัม
- ผักกูด 300 กรัม
- น้ำพริกแกงส้ม 100 กรัม
- น้ำต้มกุ้ง 6 – 8 ถ้วย
- น้ำมะนาว 20 กรัม
- น้ำมะขามเปียก 50 กรัม
- น้ำปลา 40 กรัม
- น้ำตาลมะพร้าว เล็กน้อย

วิธีทำ

วิธีทำน้ำพริกแกงส้ม

1. เด็ดขั้วพริก ผ่าซีก แกะไส้และเม็ดออก หั่นหยาบ ๆ แช่น้ำให้นิ่ม
2. โขลกพริกกับเกลือให้ละเอียด
3. ใส่หัวหอม กระเทียมและกะปิ โขลกจนละเอียดใส่กุ้งต้ม โขลกจนเข้ากันดี

วิธีทำแกงส้มผักกูด

1. ล้างกุ้ง แกะเอาหัวกับหางออก ผ่าหลังดึงไส้ดำออก นำกุ้งไปต้มพอสุก ตักตัวกุ้งออกพักไว้ส่วนน้ำกุ้งนำไปทำเป็นน้ำซุป
2. ล้างผักกูด นำไปลวกในน้ำเดือด 1 นาที และแช่ในน้ำเย็นทันที
3. ละลายน้ำพริกแกงกับน้ำต้มกุ้ง ตั้งไฟพอเดือดแล้วจึงปรุงรส ยกเว้นน้ำมะนาว พอได้รสที่ต้องการแล้วใส่กุ้งต้มที่เตรียมไว้ และปรุงรสด้วยน้ำมะนาว ยกลงจัดเสิร์ฟ

หลนเต้าเจี้ยว

เครื่องปรุง

- มะพร้าว 150 กรัม
- เต้าเจี้ยวขาว ¼ ถ้วย
(โบลทะเลเอียด)
- เนื้อกุ้งสับละเอียด 3 ช้อนโต๊ะ
- เนื้อหมูสับละเอียด 2 ช้อนโต๊ะ
- หัวหอมแดงซอย 3 ช้อนโต๊ะ
- พริกชี้ฟ้า 3 เม็ด
เขียว,แดง,เหลืองอย่างละเม็ด
- น้ำตาล 2 ช้อนโต๊ะ
- น้ำส้มมะขามเปียก 2 ช้อนโต๊ะ
- เกลือเล็กน้อย

วิธีทำ

1. เคี้ยวกะทิพอแตกมัน
2. กรองเต้าเจี้ยวเอาแต่น้ำโขลกกับหัวหอม 1 ½ ช้อนโต๊ะ ให้ละเอียด ละลายลงในน้ำกะทิพร้อมกับกุ้ง หมูและพริกชี้ฟ้าหั่นแฉลบก่อนสิ้น ๆ ต้มไฟพอสุก (ไฟอ่อน) ใส่หอมแดง น้ำตาล น้ำส้มมะขาม ซิมรส พอเดือดยกลง จัดเสิร์ฟกับผักสด เช่น ขมิ้นขาว แตงกวา พริกชี้ฟ้า พริกยาว มะเขือเปราะ ถั่วพู หัวปลี ฯลฯ

หมายเหตุ : เกลือเต็มหลังชิมแล้ว เพราะเต้าเจี้ยวมีรสเค็มมาก

ยำผักกูด

เครื่องปรุง

- ผักกูด 300 กรัม
- กุ้งลวก 5 ตัว
- ถั่วลิสงคั่ว 3 ช้อนโต๊ะ
 โหลกหยาบ ๆ
- มะพร้าวขูด 100 กรัม
 (สำหรับคั้นกะทิ)
- มะพร้าวขูดคั่ว 3 ช้อนโต๊ะ
- หอมแดงเจียว 3 ช้อนโต๊ะ
- พริกแดงหั่นฝอย 1 เม็ด
 (สำหรับโรยหน้า)

น้ำยำ

- พริกแห้งคั่ว 2 เม็ด
- โหลกละเอียด 3 หัว
- โหลกละเอียด 2 หัว
- โหลกละเอียด 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำตาลทราย 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำปลา 3 ช้อนโต๊ะ
- น้ำมันาว 3 ช้อนโต๊ะ
-

วิธีทำ

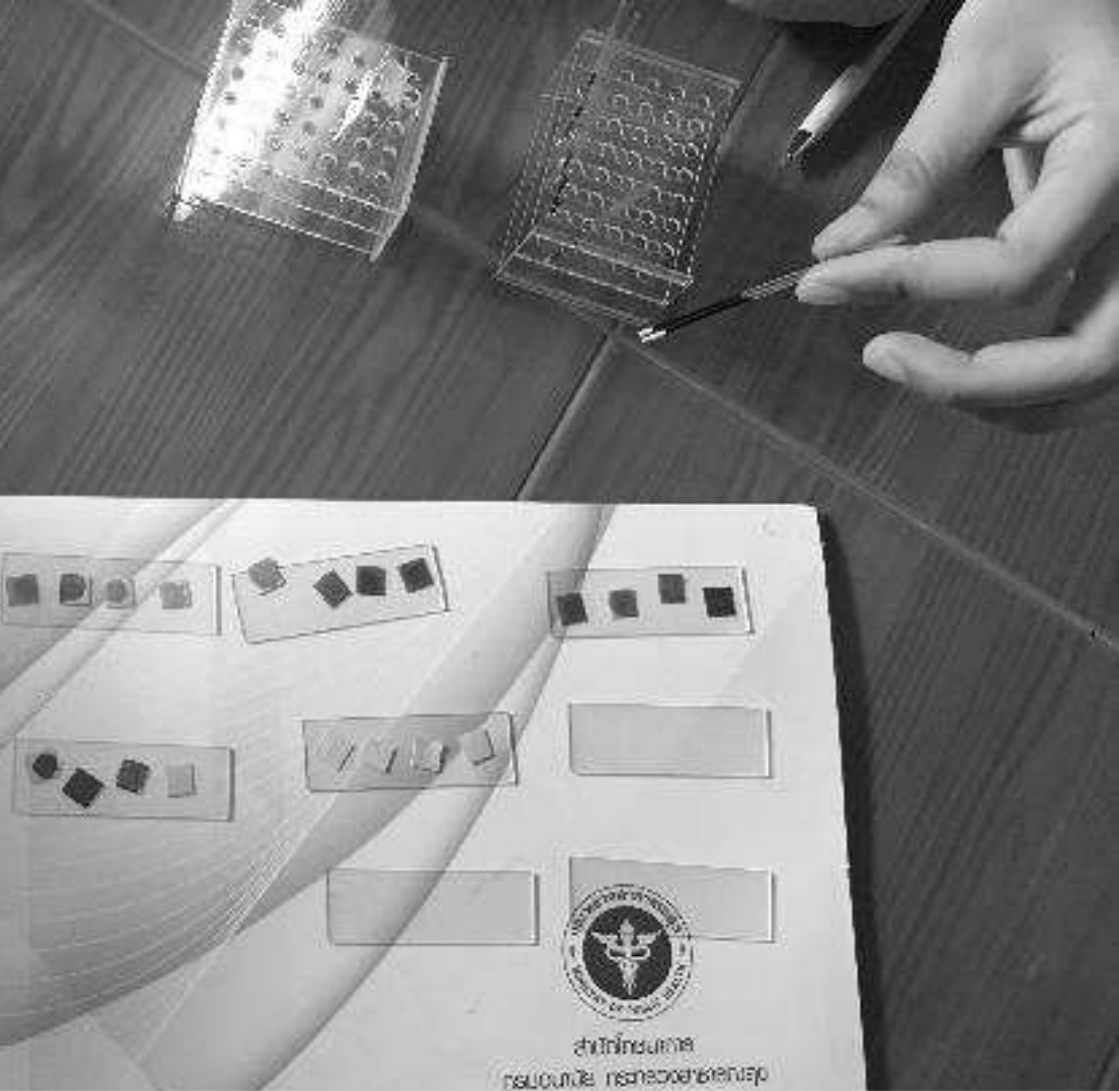
วิธีทำน้ำยำ

1. ผสมเครื่องปรุงร่งทั้งหมดเข้าด้วยกัน

วิธีทำแกงส้มผักกูด

1. คั้นมะพร้าวใส่น้ำ $\frac{1}{4}$ ถ้วย คั้นให้ได้กะทิ $\frac{1}{2}$ ถ้วย ตั้งไฟให้เดือด ยกลง
2. ล้างผักกูดให้สะอาด แล้วนำมาลวกในน้ำเดือด ประมาณ 1 นาที ตักขึ้นแช่ในน้ำเย็นทันที หั่นเป็นชิ้นเล็ก
3. ผสมผักกูด เนื้อไก่ กุ้ง หัวกะทิและน้ำยำเข้าด้วยกัน ใส่ถั่วลิสงคั่ว หอมแดงเจียว 2 ช้อนโต๊ะ มะพร้าวคั่วคลุกให้เข้ากัน จัดเสิร์ฟ ได้ประมาณ 4 ที่ ที่ละ 100 กรัม
4. ตักใส่จาน ราดกะทิโรยหอมแดงเจียว พริกแดง เสิร์ฟพร้อมผักพริกแห้งทอด

การให้ความรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันอันตราย
จากสารพิษทางการเกษตร
และตรวจสอบสารพิษในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร
อ. ประเสริฐ ศรีนวล

การดำเนินกิจกรรม
การให้ความรู้ด้านสุขภาพและการป้องกันอันตราย
จากสารพิษทางการเกษตร
และตรวจสอบสารพิษในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีได้ดำเนินงานด้านศาสตร์ พระราชาและการจัดการความยากจน โดยมีพื้นที่เป้าหมาย คือ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี โดยได้มีการบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ จากทุกคณะในมหาวิทยาลัยในการ ช่วยกันดำเนินงานตามความถนัดของแต่ละคณะโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้พื้นที่เป้าหมายได้รับการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิต ของประชาชน คณะพยาบาลศาสตร์ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ดังกล่าวโดยการนำศาสตร์ความรู้ทางด้านสุขภาพไปบูรณาการ ในพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นโดยเฉพาะทางด้านสุขภาพ ที่เป็นพื้นฐานของประชาชน โดยกิจกรรมที่คณะพยาบาลศาสตร์ ได้ดำเนินการไป คือ กิจกรรม การให้ความรู้ด้านสุขภาพและการ ป้องกันอันตรายจากสารพิษทางการเกษตรและตรวจสอบสารพิษใน เลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร โดยมีผลดำเนินการดังนี้

ตรวจสอบสารพิษในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร

มีผู้เข้ารับการตรวจทั้งสิ้น ๓๔ ราย มีการคัดกรองความเสี่ยงด้วยเครื่องมือ แบบคัดกรองความเสี่ยงทางด้านสุขภาพจากการใช้สารเคมี และตรวจสอบสารพิษในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร ผลดังนี้

ตารางที่ ๑ การคัดกรองความเสี่ยงด้วยเครื่องมือ
แบบคัดกรองความเสี่ยงทางด้านสุขภาพ
จากการใช้สารเคมี

จำนวนผู้เข้ารับบริการ (คน)	การแปลผลความเสี่ยง (คน)					
	ไม่พบ	ต่ำ	ปานกลาง	ค่อนข้างสูง	สูง	สูงมาก
๓๔	๑๐	๖	๗	๖	๕	๐

จากตารางที่ ๑ พบว่า ผู้ที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูงและสูง นั้นมักมีอาการแสดงทางกายในระดับปานกลางมากกว่า ๑ อาการ ขึ้นไปร่วมกับการมีพฤติกรรมการใช้สารเคมี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาวะสุขภาพที่อาจไม่แข็งแรงจึงไม่สามารถทนต่อการได้รับสารเคมี ส่วนผู้ที่มีความเสี่ยงในระดับต่ำและปานกลาง เกิดจากพฤติกรรม การใช้สารเคมีที่ไม่ถูกวิธีและมีการสัมผัสบ่อยครั้ง แต่ภาพรวมของสุขภาพยังมีความทนต่อสารเคมีได้ในระดับหนึ่ง

ตารางที่ ๒ ตรวจสอบสารพิษในเลือดจากสารเคมีภัณฑ์

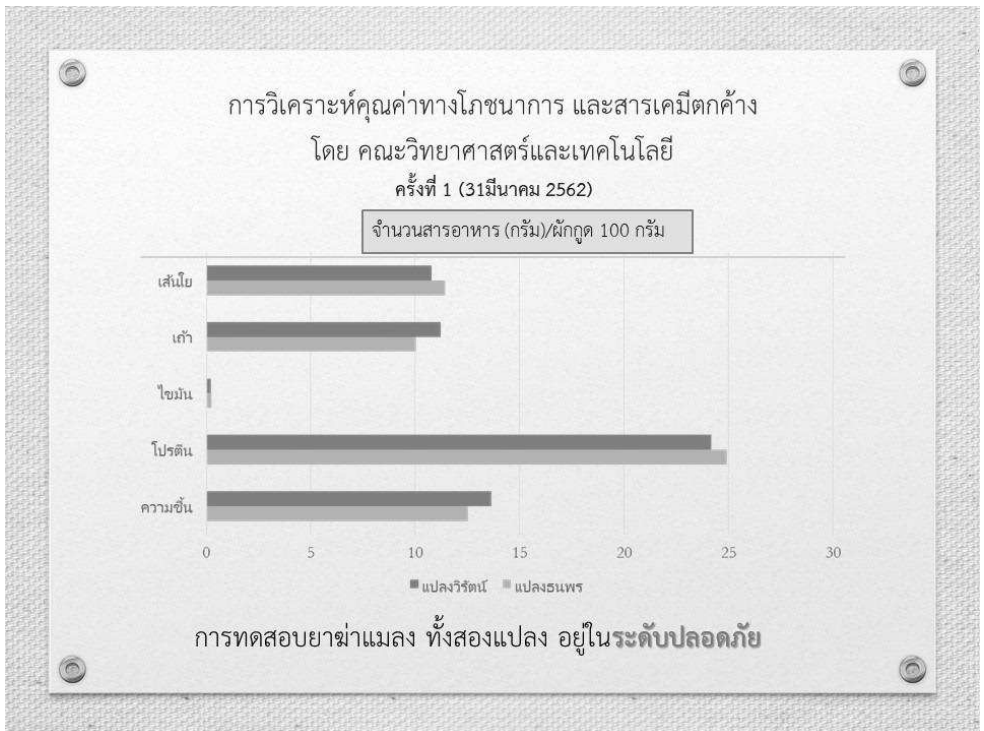
ทางการเกษตร

จำนวนผู้เข้ารับบริการ (คน)	ผลการตรวจ (คน)			
	ปกติ	ปลอดภัย	มีความเสี่ยง	ไม่ปลอดภัย
๓๔	๑๑	๑๓	๙	๑

จากตารางที่ ๒ พบว่า ผู้ที่ผลตรวจเลือดอยู่ในระดับ ไม่ปลอดภัย ๑ ราย นั้นไม่ได้เป็นเกษตรกร แต่เป็นผู้รับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรมาจำหน่ายจากการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเนื่องจากเมื่อ รับประทานแล้วทำการคัดแยก แบ่ง เพื่อเตรียมจำหน่ายไม่ได้มีการป้องกัน เช่นการสวมถุงมือหรือสวมใส่หน้ากาก ทำให้เกิดการสะสมของสารพิษในร่างกายมากขึ้น ส่วนกลุ่มที่มีความเสี่ยงส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรหรืออยู่ในครอบครัวที่เป็นเกษตรกรทำให้มีการสัมผัสสารเคมีอยู่บ่อยครั้ง

ข้อเสนอแนะ

๑. การคัดกรองหาสารพิษควรคัดกรองให้ครอบคลุม ๑๐๐ %
๒. ควรมีการส่งตรวจการทำงานของตับและไต รวมถึงสุขภาพโดยรวมในกลุ่มที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย เพื่อให้ได้ผลการตรวจสุขภาพอย่างสมบูรณ์
๓. ควรเพิ่มกิจกรรมด้านการป้องกันสุขภาพมากขึ้นในพื้นที่
๔. ควรมีการตรวจดินเพื่อหาสารตกค้างที่ส่งผลต่อสุขภาพจากการสะสมนานๆ

ลงทะเบียนวัดความดันโลหิต

บรรยายให้ความรู้ก่อนตรวจ

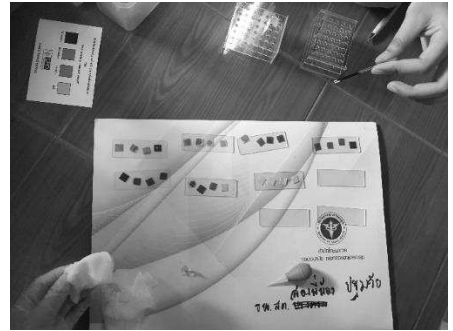
เจาะเลือด

เตรียมเลือดไปตรวจ

ตรวจเลือด

ผลการตรวจเลือด

สองพี่น้อง

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง – วัฒนธรรมนำสุข

พิมพ์ครั้งแรก สิงหาคม ๒๕๖๒

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

๓๘ หมู่ ๘ ถ.หาดเจ้าสำราญ

ต.นาุ้ง อ.เมือง จ.เพชรบุรี

เมือง เพชรบุรี ๗๖๐๐๐

โทรศัพท์ : ๐๓๒-๗๐๘๖๐๕

โทรสาร : ๐๓๒-๗๐๘-๖๕๓

บรรณาธิการ แสนประเสริฐ ปานเนียม

กองบรรณาธิการ พชรินทร์ สุริยวงศ์ , ทิพวรรณ ทองสัมฤทธิ์

ศศิวิมล กาหลง , นงลักษณ์ ขาวผ่อง

พิมพ์ที่ บริษัท เพชรภูมิ การพิมพ์ จำกัด

๘๐ หมู่ ๔ ถนนเพชรเกษม ตำบลบ้านหม้อ

อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ๗๖๐๐๐

คณะกรรมการ ชุมชนบ้านสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง
อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี
ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

อาจารย์ ดร.พัชรินทร์	สุริยวงศ์
อาจารย์แสนประเสริฐ	ปานเนียม
อาจารย์ธีรศักดิ์	สุขสันติกมล
อาจารย์ศิวาพร	พิรอด
อาจารย์อุบลวรรณ	สวนมาลี
อาจารย์ ดร.กรกมล	ชนะโรจน์รุ่งเรือง
อาจารย์ณัฐกานต์	ผาจันทร์
อาจารย์ภัทรา	อัครวิริยะสกุล
อาจารย์กาญจน์	มฤคทัต
อาจารย์กฤษฎา	สุริยวงศ์
อาจารย์คงขวัญ	ศรีสะอาด
อาจารย์ธนิดา	ชาญชัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุวัฒน์	เตชะเพชรไพบูลย์
อาจารย์ ดร.พูนศิริ	ทิพย์เนตร
อาจารย์ ดร.ดำรงศักดิ์	อาลัย
อาจารย์ชมดาว	ขำจริง
อาจารย์ทิพย์สุดา	ขจัดเวช
อาจารย์ประเสริฐ	ศรีนวล
นางสาวชนิดา	ศรีสาคร
นางสาวศศิวิมล	กาหลง

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สอนผ่านจอ หนึ่งบ้านเศรษฐกิจพอเพียง-วัฒนธรรมบ้านสุข

